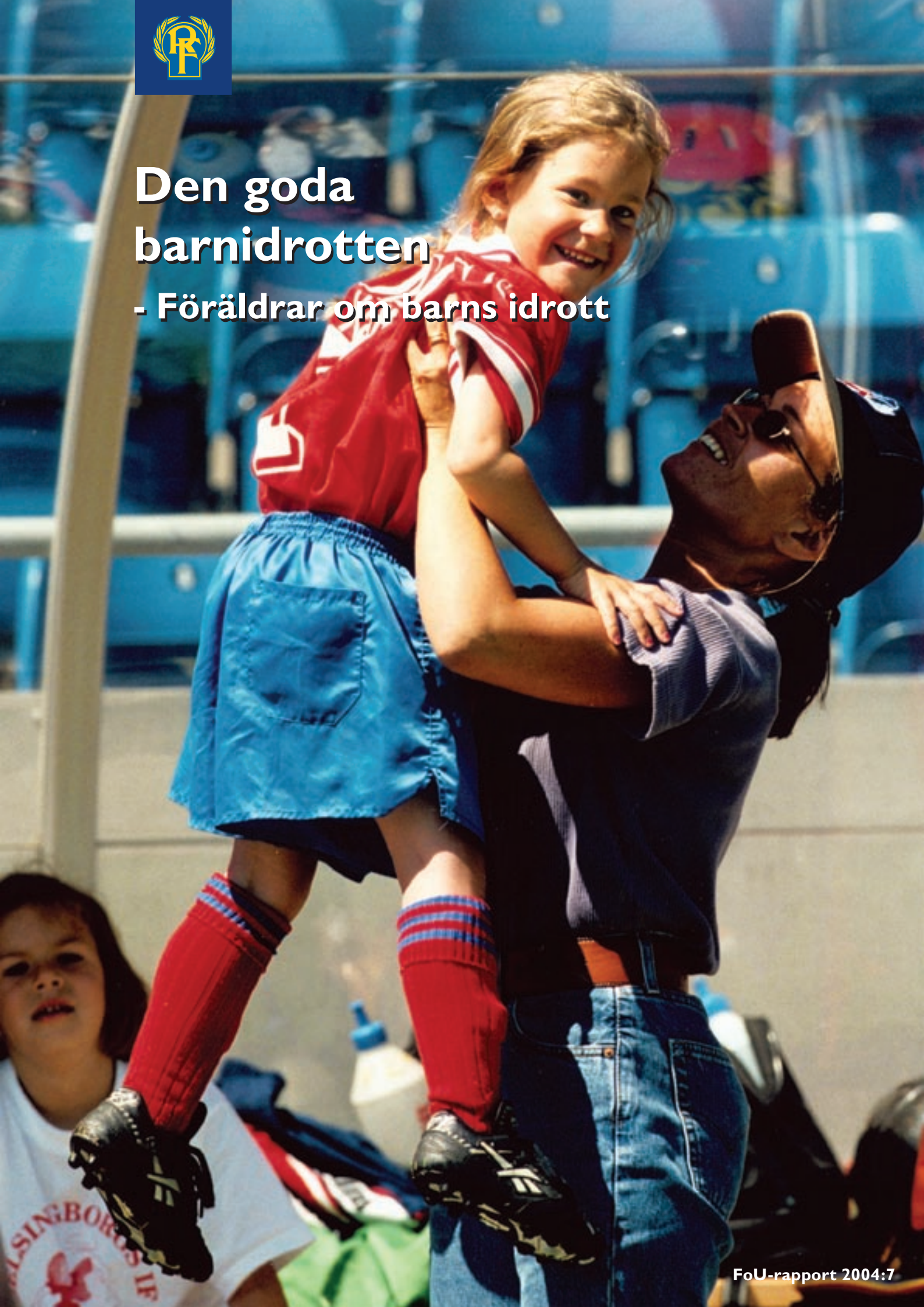




Den goda barnidrotten

- Föräldrar om barns idrott



FoU-rapporter

2003

1. Idrott, kön och genus – en kunskapsöversikt
2. Man vill ju inte att föreningen ska dö – en studie om idrottens föreningsledare våren 2003 (Anders Rönmark)
3. Etnisk mångfald och integration – visar idrotten vägen? (Jesper Fundberg)
4. Möjligheten till motion och fysisk aktivitet – lika för alla?
5. Kvinnor och män inom idrotten 2003 – statistik från Riksidrottsförbundet

2004

1. Ätstörningar – en kunskapsöversikt (Christian Carlsson)
2. Kostnader för idrott – en studie om kostnader för barns idrottande 2003
3. Varför lämnar ungdomar idrotten – en undersökning av fotbollstjejer och – killar från 13 till 15 år (Mats Franzén, Tomas Peterson)
4. IT-användning inom idrotten (Erik Lundmark, Alf Westelius)
5. Svenskarnas idrottsvanor – en studie av svenska folkets tävlings- och motionsvanor 2003
6. Idrotten i den ideella sektorn – en kunskapsöversikt (Johan R Norberg)
7. Den goda barnidrotten – föräldrar om barns idrottande (Staffan Karp)
8. Föräldraengagemang i barns idrottsföreningar (Göran Patriksson, Stefan Wagnsson)

Rapporterna kan beställas från Riksidrottsförbundets kundtjänst – kundtjanst@rf.se eller tel 08-699 62 03

Förord

Mer än 80 procent av alla barn i Sverige går någon gång med i en idrottsförening. För många av dem blir idrotten en stor del av deras liv, en viktig faktor i deras utveckling till vuxna människor.

Idrottens förmåga att engagera barn och ungdomar beror naturligtvis i första hand på att de själva tycker att den är rolig och spännande. Men avgörande är också att barnens föräldrar känner förtroende för verksamheten och uppfattar den som meningsfull.

Föräldrarna spelar en viktig roll i idrottsrörelsen. Utan deras insatser skulle mycket av den oerhört omfattande barn- och ungdomsverksamheten vara omöjlig att genomföra. Men vad tycker de egentligen? Idrottsrörelsen har i idéprogrammet ”Idrotten vill” lagt fast sina riktlinjer för hur barn- och ungdomsidrotten ska bedrivas. Hur ställer sig barnens föräldrar till dessa?

Märkligt nog är idrottsföräldrarna en tämligen outforskad grupp. Diskussionen om dem har i första hand handlat om vissa föräldrars dåliga inflytande från läktaren, mer sällan om den stora majoritet som hjälper och stöttar sina barn på ett bra sätt. Staffan Karp, lektor vid pedagogiska institutionen, Umeå Universitet, gör i den här rapporten ett försök att komma vidare. Han har intervjuat 36 föräldrar till barn mellan 10-12 år i två idrottsföreningar om deras syn på sina barns idrottande och jämför den med skrivningarna i Idrotten vill.

Det visar sig att idrottsrörelsen och föräldrarna är ganska överens om vad som är god barnidrott och hur den ska bedrivas – en bra utgångspunkt för det vidare arbetet. Men lika intressant är de frågor föräldrarnas svar reser – till exempel om de ökade kraven på föräldrars engagemang, om det ideella ledarskapet som hinder för föräldrars påverkan eller om synen på pojkars respektive flickors idrottande.

Det finns alltså mer att ta tag i, trådar att spinna vidare på, i en fortsatt diskussion om föräldrar och idrotten, eller snarare om föräldrar i idrotten. Det kommer vi från Riksidrottsförbundet också att göra.

Anders Lundin
Breddidrottschef

Fotnot: Samtidigt med denna rapport publiceras också FoU-rapport 2004:8, ”Föräldraengagemang i barns idrottsföreningar”.

Författarens förord

Jag vill rikta ett varmt tack till alla de föräldrar som medverkat i studien och lånat ut sin tid till oss för att samtala om barns idrott. Jag vill också tacka Lisa Andersson och Hans Norberg som hjälpt mig både med att utforma den intervjuguide som använts i undersökningen, och med att genomföra intervjuerna.

Staffan Karp

Innehåll

Sammanfattning	7
Bakgrund	8
Uppdraget och des syfte.....	8
Syfte och frågeställningar.....	8
Idrottsrörelsens verksamhetsidé - Idrotten vill	8
Föräldrar och barnidrott	9
Urval och metod.....	9
Bortfall.....	10
Begränsningar och tillförlitlighet	11
Intervjuguide och påståenden.....	11
Samtalen.....	11
Resultat.....	13
Undersökningsgruppen	13
Föräldrars uppfattning om barns idrott.....	13
Vad betyder idrotten	13
Tränaren.....	14
Hur vara och vad göra?.....	15
Utbildning	15
Regler och sanktioner	16
Kön och ålder	16
Barnen	17
Arv och miljö.....	17
Barnidrott - ungdomsidrott.....	18
Hur vara?	18
Påverkan och delaktighet.....	19
Träning.....	19
Individuell idrott - lagidrott	19
Den goda miljön.....	20
Träningens omfattning.....	21
Spontanidrott	21
... och tävling	21
Prestationskrav och tävlingsinriktning	22
Toppning	23
Flickor och pojkar.....	23
Föreningarna	24
Badmintonföreningen	25
Fotbollföreningen	26

Föräldrarna - om engagemang.....	26
... och om delaktighet och möjlighet att peverka.....	27
Slutsatser - föräldrarna och idrottens verksamhetsidé	28
Reflektioner - några bidrag till diskussionen om den goda barnidrotten	30
Det finns mer att göra.....	30
Myten om att alla vill tävla.....	31
Bidrar barnidrotten till att upprätthålla könsstereotyper?	31
Föräldraengagemang - ett hinder för barns idrottande?.....	32
Det ideella ledarskapet - ett hinder för föräldrapåverkan?.....	32
Fortsatta studier	33
Referenser	34
Bilagor.....	36

Sammanfattning

Denna studie syftar till att beskriva föräldrars uppfattningar om vad god barnidrott är och hur man ser på de målsättningar för barnidrott som finns uttryckta i idrottsrörelsens officiella styrdokument – *Idrotten vill*.

I studien ingår 36 föräldrar (16 män och 20 kvinnor) till barn i åldrarna 10 - 12 år. Barnen spelar antingen badminton eller fotboll och de har varit aktiva i idrottsföreningen i minst ett år. Föräldrarna har intervjuats var för sig eller i par och de har dessutom besvarat två frågeformulär med påståenden om barnidrott.

Resultaten visar att föräldrars uppfattningar om god barnidrott överensstämmer väl med de uppfattningar som finns uttryckta i *Idrotten vill*. Föräldrarna och Riksidrottsförbundet delar således värderingar om vad god barnidrott är och bör vara. Resultaten visar vidare att föräldrarna i stort är nöjda med den verksamhet som

deras barn är delaktiga i, men att föreningarna inte till fullo lyckats utforma verksamheten så att den motsvarar föräldrarnas uppfattningar om god barnidrott. Bl a anser föräldrarna att prestationskrav och tävlingsinriktning blir för viktiga inslag för tidigt i den verksamhet som föreningarna erbjuder barnen. Studien visar också att den verksamhet som flickor och pojkar deltar i skiljer sig åt, åtminstone inom fotbollen.

I studien diskuteras avslutningsvis om den tidiga prestations- och tävlingsinriktningen kan förstås mot bakgrund av myten om att alla vill tävla, om barnidrotten bidrar till att upprätthålla könsstereotyper, om kravet på föräldraengagemang kan bli ett hinder för barn att utöva idrott samt om det ideella ledarskapet kan vara ett hinder för föräldrapåverkan.

Bakgrund

Uppdraget och dess syfte

Denna studie har utförts på uppdrag av Riksidrottsförbundet. Uppdragets bakgrund har av Riksidrottsförbundet formulerats på följande sätt:

”Föräldrar har en central roll i ett beslut om barns deltagande i organiserad idrott. I yngre åldrar är föräldrarna ofta initiativtagare för att senare mer medverka till att tillgodose barnets egen vilja och önskan. Man kan utgå ifrån att föräldrar har en önskan om att barns idrottande skall präglas av de synsätt och värderingar som föräldrarna har på bra idrott. Idrottsrörelsen har formulerat en verksamhetsidé och riktlinjer för barnidrott i dokumentet *Idrotten vill*. I flera SF har motsvarande policydokument tagits fram för den egna idrotten.”

I uppdraget fastställs att den metod som ska användas är intervjuer med föräldrar till idrottsaktiva barn. I diskussion med uppdragsgivaren bestämdes också att ett föräldraperpektiv skulle anläggas.

Syfte och frågeställningar

Studien syftar till att beskriva föräldrars uppfattningar om vad god barnidrott är och hur man ser på de målsättningar för barnidrott som finns uttryckta i idrottens verksamhetsidé - ”Idrotten vill”. Studien syftar också till att belysa hur föräldrar uppfattar sina möjligheter att påverka den idrottsverksamhet som deras barn är delaktiga i.

Följande frågeställningar har formulerats:

- I vilken utsträckning sammanfaller föräldrars synsätt och värderingar med dem som anges i *Idrotten vill*?
- Upplever/anser föräldrar att barnets/barnens deltagande i organiserad föreningsidrott präglas av de värderingar/synsätt som anges i *Idrotten vill*?
- Anser föräldrar att det finns möjlighet att påverka föreningen/ledarna att förändra den verksamhet som erbjuds barn? Anser föräldrarna att det är önskvärt med en förändring i någon riktning? I vilken i sådana

fall, och hur stämmer den överens med idrottens verksamhetsidé och riktlinjer för barnidrott?

- Har det skett någon förändring av den verksamhet som barnen deltar i och hur har den i sådana fall sett ut? Om det har skett en förändring, har föräldrars engagemang på något sätt bidragit till denna?

Idrottsrörelsens verksamhetsidé – Idrotten vill

”Idrotten vill” är idrottsrörelsens program för hur idrott i föreningar och förbund ska bedrivas. Programmet antogs vid Riksidrottsmötet 1995 och har varit vägledande för idrottsrörelsen in i 2000-talet. Programmet är fortfarande Riksidrottsförbundets officiella styrdokument. I förordet till *Idrotten vill* sägs att programmet lägger fast idrottsrörelsens verksamhetsidé, dvs idrottsrörelsens gemensamma värdegrund.

Idrotten vill är:

den idémässiga bas som vi alla i föreningar och förbund inom Riksidrottsförbundet ska utgå ifrån när vi formulerar våra mål och stakar ut vår färdriktning.

I ”Idrotten vill” görs en indelning av idrott efter ålder och efter ambitionsnivå. Detta är första gången Riksidrottsförbundet gör en tydlig uppdelning mellan barn- och ungdomsidrott. Barnidrott definieras som idrott upp till och med tolv års ålder och ungdomsidrott från 13 år och upp till och med 20 års ålder. I avsnittet ”Idrott för barn” slås fast hur en god idrottsverksamhet för barn ska utformas och bedrivas. Här anges också tydliga riktlinjer för verksamheten:

- Idrott för barn ska vara lekfull, allsidig och bygga på flickors och pojkars egna behov och förutsättningar samt ta hänsyn till variationer i utvecklingstakt.
- Barnidrotten ska utformas så att flickor och pojkar kan lära sig idrot-

ten och få ett livslångt intresse för den.

- Barns idrott ska i första hand bedrivas i enkla former i närområdet. Även tävlingsverksamheten ska huvudsakligen ske lokalt och resultaten ska ges liten uppmärksamhet.
- Idrottsföreningarna ska erbjuda flickor och pojkar en kamratlig och trygg social miljö, där de kan utvecklas och bli delaktiga i utformningen av verksamheten och därmed vänja sig vid att ta ansvar för sig själva och andra.
- Idrott för barn ska ledas av ledare med grundläggande kunskap om barns fysiska, psykiska och sociala utveckling.
- Barn ska i idrottsverksamheten få lära sig att ta hänsyn till kamrater och ledare samt lära sig vikten av rent spel.
- Barn mår bra av att utöva flera olika idrotter och har rätt att göra detta i olika föreningar. Därför ska idrottens naturliga säsongskaraktär respekteras i barnidrotten.
- Idrottsrörelsen ska samverka med skolan och härvid påverka läroplaner och idrottslärarutbildning, för att få en varierad och intresseväckande idrottsutbildning i skolan.

(”Idrotten vill” Riksidrottsförbundet s 16)

Vid en uppföljning av vilket genomslag ”Idrotten vill” haft för svensk barnidrott konstateras i en rapport till Riksidrottsmötet 2001 att: *”Den organiserade idrottsrörelsens förhållningssätt till barnidrott präglas av en stark vilja att bedriva verksamheten med kompetens och ansvar.”*¹ I rapporten konstateras också att ett flertal SF, med utgångspunkt från ”Idrotten vill” formulerat egna, mer konkreta riktlinjer för hur idrottsverksamhet för barn ska bedrivas. Som ett hinder för att målen ska uppnås anges i rapporten att ledare och föräldrar foku-

¹ Rapport 10.1a Åtgärder mot barnifieringen i svensk idrott, s 14.

² Se t.ex. Greendorfer, 1992; De Knop, Van Driessche & Wylleman, 1995; Alfermann, Wurth & Lee, 2001; Stroot, 2002; Coakley, 2003; Stewart 2004. I Sverige bl.a. Patriksson, 1979 och 1987; Carlsson, 1991 och 1995; Augustsson och Patriksson, 1997; Augustsson, 1997; Karp, 2000.

³ Karp, 2000

serar för mycket på yttre faktorer, som teknik och resultat, och för lite på hur barnen möts och utvecklas genom sitt idrottsutövande.

Föräldrar och barnidrott

Inom idrottsforskningen idag råder en bred enighet om att föräldrars engagemang och inställning har stor betydelse för barns idrottande.² Dels för om barnen kommer att börja idrotta, och dels för vilken idrott de kommer att välja. Engagemang och inställning hos föräldrar har också visat sig ha betydelse för hur barnen utvecklas och trivs med sitt idrottsutövande.

Studier som fokuserar på vad föräldrar uppfattar som god barnidrott saknas dock, liksom studier av hur föräldrar uppfattar den verksamhet som bedrivs i den förening där deras barn är aktiva. I en intervjustudie med föräldrar och barn inom idrotterna golf och fotboll har jag tidigare tangerat dessa frågor.³ När föräldrarna ombads beskriva vad som kännetecknar en ”bra” ledare för barn och unga framkom bl a att han/hon ska vara rättvis, kunna hantera en grupp och vara lyhörd för den enskilda.

I studien framkom också att föräldrarna hade en positiv grundinställning till idrott i allmänhet och barnidrott i synnerhet. Att idrotta i en idrottsförening sågs av föräldrarna som något huvudsakligen positivt för barns utveckling såväl fysiskt, psykiskt som socialt. Föräldrarna såg också idrottandet som en investering för framtiden. Förevarande studie bidrar med ytterligare kunskap om föräldrars uppfattningar om barns idrott och den goda barnidrotten.

Urval och metod

För att svara på studiens syfte har intervju använts som datainsamlingsmetod. Urvalet har begränsats till två idrotter. För att spegla något av den bredd som finns inom RF har en individuell idrott och en lagidrott valts ut. En viktig aspekt vid val av idrotter var att det skulle vara sådana som engagerar många barn i åldrarna 7-12 år. Vid urval av förening, en för respektive idrott, valdes föreningar med stabil verksam-

het och med flerårig erfarenhet av att ta emot och erbjuda ledarledda föreningsaktiviteter för barn och unga. Valet av idrotter föll slutligen på badminton och fotboll. Föreningarna finns i en medelstor stad i norra Sverige. Föreningarna har samma rekryteringsområde och är väl förankrade i närområdet.

Totalt valdes 24 ”föräldrapar” ut för intervju. 12 med idrottsaktiva barn (6 flickor och 6 pojkar) inom fotbollsföreningen och 12 med idrottsaktiva barn (6 flickor och 6 pojkar) inom badmintonföreningen. För att få en så nyanserad bild som möjligt av föräldrarnas uppfattningar eftersträvades att både mammor och pappor skulle ingå i undersökningsgruppen och helst i lika stort antal. I den initiala kontakten med föräldrarna försökte vi därför hitta tider för intervju som skulle möjliggöra för bägge föräldrarna att delta. Om bara den ena föräldrarn kunde avsätta tid nöjde vi oss med detta och genomförde då intervjun med denna. Sammanlagt har 36 föräldrar intervjuats (16 män och 20 kvinnor), 18 inom badminton och 18 inom fotboll. Av dessa var 13 parintervjuer. Föräldrarna har själva fått välja var intervjun skulle genomföras.

Via idrottsföreningarnas kanslier erhöles listor över medlemmar i det åldersspann som var aktuellt. Med hjälp av kanslipersonal fastställdes vilka barn som varit aktiva i mer än ett år. När detta gjorts valdes barn slumpmässigt ut och deras föräldrar kontaktades via brev och per telefon. Om något föräldrapar tackade nej eller inte, trots upprepade försök, kunde nås per telefon slumpades ett nytt namn fram från deltagarförteckningen. Av tabell 1 framgår hur de barn vars föräldrar ingår i undersökningen fördelar sig på de utvalda idrotterna, på kön samt deras födelseår.

Tabell 1. Fördelning av barn vars föräldrar ingår i undersökningen med avseende på barnens idrott, kön och födelseår.

BADMINTON	FOTBOLL
Flicka, -95	Flicka, -92
Flicka, -94	Flicka, -92
Flicka, -93	Flicka, -92
Flicka, -93	Flicka, -92
Pojke, -95	Flicka, -92
Pojke, -93	Pojke, -94
Pojke, -93	Pojke, -94
Pojke, -93	Pojke, -94
Pojke, -93	Pojke, -92
Pojke, -93	Pojke, -92
Pojke, -92	Pojke, -92
Pojke, -92	Pojke, -92

Antal: n=12 (8 pojk., 4 fl.) n=11 (6 pojk., 5 fl.)

Bortfall

Av de personer som slutligen kom att ingå i undersökningsgruppen har ett föräldrapar inte kunnat nås för intervju inom den utsatta tidsramen för intervjuernas genomförande. Detta innebär att i den slutliga intervjugruppen finns 12 badmintonfamiljer och 11 fotbollsfamiljer representerade.

Som bortfall kan också den något sneda fördelningen mellan föräldrar till idrottsaktiva flickor respektive pojkar betraktas. Denna beror på att antalet möjliga flickor att ingå i undersökningen inom badmintonföreningen var lägre, och när föräldrapar till flickor inte kunde nås i den omfattning som planerats ersattes de med pojkar. Någon större betydelse för undersökningens resultat torde detta inte ha. I de flesta familjerna finns flera syskon, där också de barn som inte ingick som urvalsgrund för undersökningen visade sig vara idrottsaktiva. När samtal fördes med föräldrarna om barns idrott utgick de från sin samlade erfarenhet och inte enbart från erfarenheter av ett barns idrottande.

Att de först utvalda föräldraparen tackade nej till att ingå i undersökningen kan ha betydelse för hur man ska förstå undersökningens resultat. Som skäl till att föräldrar avböjde att delta i undersökningen angavs i de allra flesta fall ”tidsbrist”. Bakom detta skäl kan natur-

ligtvis olika motiv dölja sig, och därför ger det ingen större vägledning för vad bortfallet kan betyda för undersökningens resultat. Ett rimligt antagande är att det är de mest engagerade föräldrarna, de som tycker att barnidrott är roligt och viktigt, som också tar sig tid att ställa upp för intervju. För resultaten skulle detta kunna innebära att en positivare bild av barnidrotten framträder, än vad som varit fallet om de först utvalda föräldrarna hade ingått i undersökningen.

Begränsningar och tillförlitlighet

Samtliga urval och metodval ger begränsningar när det gäller vilka resultat som kan nås, liksom hur säkra de resultat som presenteras är. Resultaten från denna studie kan inte generaliseras till hur det ser ut inom idrottsrörelsen totalt sett. Inte heller kan resultaten användas för att slå fast hur det ser ut i badminton- eller fotbollsföreningar i hela landet. Istället bidrar studien med kunskap om vilka uppfattningar som kan finnas bland föräldrar när det gäller vad som kännetecknar den goda barnidrotten och den idrottsverksamhet som deras barn är delaktiga i. Resultaten kan således sägas vara exempel på vilka uppfattningar föräldrar kan ha om barnidrott, och bjuder på så sätt in till en vidare diskussion om hur det ser ut inom olika föreningar, i olika idrotter och i olika delar av landet.

Vid kvalitativa studier använder man begreppet svarsmättnad för att avgöra om tillräcklig mängd data har samlats in för att kunna ge en tillförlitlig bild av det fenomen som studeras.⁴ Med svarsmättnad menas att man t ex i en intervjuserie har kommit till en punkt där de svar som levereras känns igen från tidigare intervjuer och där ingenting kvalitativt nytt framträder. I vår undersökning uppnåddes svarsmättnad efter att ungefär 3/4-delar av de planerade intervjuerna genomförts. Detta kan indikera att de uppfattningar om barns idrott som föräldrarna ger uttryck för delas av andra än enbart de föräldrar som ingår i undersökningen.

Intervjuguide och påståenden

Intervjuerna har genomförts under våren 2004. För att tidsmässigt kunna hantera uppdraget

medverkade tre intervjuare. Som underlag för intervjuerna användes en intervjuguide. Guiden bestod av frågeområden som skulle fånga in föräldrars uppfattningar om hur den goda barnidrotten kan karaktäriseras, och om verksamheten i det egna barnets förening. Frågeområdena togs fram med utgångspunkt från den kunskap som idag finns om vilka komponenter som är centrala i idrottspedagogiska processer. Den innehåller därför frågor om ledaren/tränaren, barnet, lärandet, idrottsaktiviteten (träning och tävling), regler och sanktioner, målet (med träning och tävling), föreningen och om hur dessa komponenter är relaterade till varandra.

Innan intervjuerna genomfördes gick intervjuguiden igenom av intervjuargruppen, och innebörden i de olika frågeområdena diskuteras ingående, liksom vilka följdfrågor som skulle kunna vara av intresse att ställa. Denna genomgång gjordes för att öka kvaliteten på de intervjuer som skulle genomföras. För att ytterligare öka kvaliteten deltog två intervjuare vid det första intervjutillfället. Erfarenheterna från den första intervjun var goda och inga förändringar gjordes i intervjuguiden inför de påföljande intervjuerna. Intervjuaren har inte följt en fastställd frågeordning, utan istället har de olika områdena betats av genom att intervjuaren samtalat om barns idrott och den goda barnidrotten med föräldrarna.

För att få ytterligare underlag för att besvara studiens frågeställningar konstruerades två frågeformulär med påståenden hämtade från "Idrotten vill". Det första formuläret bestod av 18 påståenden om barnidrott och föräldrarna ombads här att

ange hur viktigt du tycker att respektive påstående är för dig som förälder

Det andra formuläret bestod av 19 påståenden och här skulle föräldrarna

ange i vilken omfattning du anser att följande uppfylls i den idrottsförening där ditt barn är aktiv.

Samtalen

I intervjuerna eftersträvades ett gott samtalsklimat. Ambitionen var att tillsammans med föräldrarna samtala om frågor viktiga ur ett föräldraperspektiv. Vanligen inleddes intervjuerna med frågor om föräldrarnas idrotts-

⁴ Se t.ex. Ely m.fl., 1993; Kvale, 1997.

bakgrund för att sedan övergå i ett samtal om deras barns idrottande och om den goda barnidrotten.

Vår bedömning av de intervjuer som genomförts är att de flesta fick karaktären av ett förtroendefullt samtal. Föräldrarna har varit intresserade och gärna delat med sig av sina erfarenheter och av sina uppfattningar om barns idrottande. Samtalen har varierat i längd mellan 40 och 120 minuter.

När under intervjun föräldrarna besvarat frågeformulären har varierat. Detta har styrts

av hur intervjun förlöpt, och när intervjuaren bedömt det som lämpligt att låta föräldrarna ta ställning till påståendena i formuläret. För samtliga intervjuer gäller dock att formulären inte besvarats förrän föräldrarna gett sin bild av vad de uppfattar som god barnidrott. Samtliga intervjuer har spelats in på band och transkriberats. Utskrifterna tillsammans med frågeformulären utgör studiens empiriska underlag. Någon ytterligare datainsamling har inte gjorts.

Resultat

Undersökningsgruppen

Flertalet av de föräldrar som ingår i undersökningen har själva erfarenheter av att utöva föreningsidrott. Några av de vanligaste idrotterna är fotboll, ishockey, skidåkning, handboll, basket, badminton och simning. Bland papporna är det något vanligare att man ägnat sig åt en lagidrott än bland mammorna. Papporna har vanligen också provat på flera idrotter än mammorna, även om det finns exempel på motsatsen i några familjer.

Några föräldrar har varit aktiva tävlingsidrottare på elitnivå. Nästan alla utövar i dag någon motionsidrott för sitt eget välbefinnande. Detta sker sällan i föreningsregi utan genom att man tränar ihop med kompisar och arbetskamrater. Några av föräldrarna har också erfarenhet av att verka som barn- och ungdomsledare.

I familjerna finns det vanligen två eller flera barn och det vanliga är att alla (utom de barn som ännu är för små) idrottar eller har idrottat i någon förening. I många av familjerna finns det därför gedigna erfarenheter av vilka krav och förväntningar som ställs på föräldrar till idrottande barn, och en relativt god kännedom om de idrottsaktiviteter som barnen deltar i. En viss variation finns dock i materialet.

Som grupp betraktat är föräldrar till de barn som spelar badminton mera homogena när det gäller egen idrottsbakgrund och egna idrotts-erfarenheter än gruppen föräldrar till fotbollsspelande barn. Bland fotbollsföräldrarna finns t ex några mammor och en pappa som inte ägnat sig åt någon idrott i unga år.

De intervjuade föräldrarna varierar i ålder mellan 33 och 50 år, med en medelålder på 41 år. Medianinkomsten för hushållen är 200 000-400 000 kr/år. Det vanligaste är att föräldrarna har minst en gymnasial utbildning (n=32). Drygt hälften (n=19) har dessutom en högskole- eller universitetsexamen

Föräldrars uppfattning om barns idrott

I detta avsnitt redovisas resultaten från intervjuerna och från frågeformulären. Intervjuerna i löpande text och frågeformulärens påståen-

den i form av stapeldiagram. Ur varje diagram kan man utläsa både hur viktiga påståendena om barnidrott är för föräldrarna (ljusa staplar), och i vilken omfattning föräldrarna anser att föreningens verksamhet svarar mot innehållet i påståendena (mörka staplar). När det gäller hur föreningens verksamhet svarar mot innehållet har föräldrarna kunnat ange ett ”vet ej-alternativ”. Hur många som valt ”vet ej” framgår av figurtexterna.

Vad betyder idrotten

Flera av de familjer som ingår i undersökningen skulle kunna karaktäriseras som genuina idrottsfamiljer. I dessa är idrottande för alla, barn som vuxna, en naturlig och självklar del av vardagen.

Nä, men om man ser till sig själv om man skulle bli skadad så att man inte fick idrotta så skulle livet vara rätt lite värt. Därför vill man ju att barnen också ska få uppleva idrottens positiva sidor.

Engagemanget är stort från många föräldrar, men den finns skillnader inom undersökningsgruppen. Flera av föräldrarna, framför allt inom fotbollen, har ledaruppdrag. Några är tränare, och då utan undantag för lag där deras eget barn finns med. Andra uppdrag kan vara ekonomiansvarig för laget, ansvarig för föräldragruppen eller ansvarig för lagets hemsida.

Det finns dock föräldrar som värjer sig för engagemanget. Vanligen har man svårt att få tiden att räcka till och vill därför inte åta sig något uppdrag, eller också tycker man att föreningen borde kunna klara av verksamheten utan föräldrars medverkan.

Genomgående för nästan alla föräldrar är att man har en mycket positiv inställning till idrott i allmänhet, och till den barnidrott som deras barn är aktiva inom i synnerhet.

Jag har ju alltid sagt att det spelar ingen roll vad dom sysslar med för idrott bara dom gör någonting. Det du bygger i den här åldern, det är ju den fysiken du ska leva på resten av livet.

Man ser också idrottandet som ett alternativ till andra, mindre positiva aktiviteter.

Det är klart att nog tycker vi som varit på fältet här i tre dagar att det är trevligt att se hur de jublar och gläds och stöttar varandra. Hellre det än att dom sitter i nåt mörkt rum med några jävla datorer och spelar dataspel.

Även om det finns andra aktiviteter som kan erbjuda ungefär vad idrotten ger framhålls idrotten som något extra.

Det finns ju mer än idrott som är fostrande både fysiskt och socialt. Man lyfter ju ofta fram musiken, men musiken tycker jag inte är bra när man kommer upp i åldrarna. Då blir det ju en miljö som inte är så positiv, t ex krogmiljö, en viss syn på droger, nattliv och...

Flera av föräldrarna lyfter fram betydelsen av att barn genom idrottandet får lära känna andra barn. Visserligen är det vanliga att det i laget finns flera klasskamrater, men man träffar också barn från andra delar av bostadsområdet. Att känna många andra barn ger enligt föräldrarna en social trygghet för dem som växer upp i området.

Att träffa andra barn från olika kulturer och hemförhållanden är en jätteviktig bit. När vi nu bor på ett område som ändå har lite dålig klang ger det en social trygghet bland barnen att man har ett upptagningsområde som faktiskt gör att man har med alla barn att göra.

Känner dom inte varandra så har dom alltid en viss rädsla och det kan lättare uppstå bråk och fientligheter. Däremot, har dom träffat dom någon gång tidigare så tror jag att det blir lättare att dom pratar med varandra och så.

Att få kamrater och en god sammanhållning genom att delta i idrott behöver dock inte alltid vara enbart av godo. Det kan också leda till gruppbildningar som inte alltid är positiva.

Det finns saker som är negativa. Man kan ju titta på det här med konkurrens barn emellan och grupperingar. Det tycker jag att jag ser på skolan att dom här fotbollskillarna håller ihop minsann och dom som inte håller på med någon sport blir utanför. Ja, det blir lite som vi och dom.

Att barnen idrottar innebär också att de träffar flera vuxna. Att föräldrarna lär känna varandra och varandras barn betyder att det blir flera vuxna som ser barnen även utanför träning. Det för med sig en ökad social kontroll och ett utökat socialt skyddsnet.

Det märkte jag ju själv dom år som jag hade innebandy vad mycket lättare det var att prata med ungdomarna dom gånger man träffade dom ute. Då kände man ju dom och än i dag så gör man det. Hade man inte haft dom åren så hade man inte gått fram till en tjuugoåring idag.

Det var ju via fotbollen som man fick veta hur det var i klassen och det förlorade vi ju helt och hållet när han slutade. Vi tappade hela föräldrakontakttnätet.

Ju närmare vi kommer det egna barnets idrottande i samtalen desto nöjdare är föräldrarna i allmänhet med det man ser. Flera framhåller att idrottandet är viktigt för barnen här och nu, men att det också är en investering och innebär ett lärande för vuxenlivet.

Jag ser ju nytan när det gäller skolarbetet. Man är lite piggare och fräschare om man håller på med idrott. Man kan inte bete sig hur som helst utan man måste följa ett regelverk. Och det regelverket kan man flytta hem också. Göra läxor och det här måste gå före.

Enligt föräldrarna är idrott jätteviktigt, jätteroligt, att få vara i nuet och glömma allt annat, bra för kroppen, att lära sig ta hänsyn, att lära sig samarbeta, att få vara med kompisar, gemenskap, en utbildning för livet.

En förälder säger

Man lär sig spela fotboll, man lär sig att ta hänsyn, man lär sig det sociala. Livets regler ingår på något sätt i idrott.

Att föräldrarna har en positiv grundinställning betyder inte att det också kan finnas saker som man har synpunkter på och sådant man är mindre nöjd med. Som negativt med barnidrott nämns bl.a. skador, tidig utslagning, för prestations- och tävlingsinriktat, för tidig elitsatsning, tidsåtgången, föräldrar som hetsar och tränare som bara vill få fram bästa laget.

Tränaren⁵

Genomgående är föräldrarna nöjda med barnens tränare. De kan dock ge exempel på tränare som de uppfattar som mindre lämpliga, men då handlar det vanligen om tränare från andra lag/föreningar eller sådana som slutat. Vanligen framhåller också föräldrarna att om det finns några problem med mindre lämpliga vuxna i barnens närhet i träning och tävling så

⁵ Egentligen är ledare en mera korrekt term än tränare när man pratar om barnidrott. Då föräldrarna själva vanligen använder ordet tränare har jag dock valt att använda termen tränare istället för ledare.

är det i första hand föräldrar och inte lagens tränare.

Det finns föräldrar som belönar sina barn med att ge dom pengar för hur många mål dom har gjort. Dels på träningar och dels på match. Då tar man bort att det är en lagidrott. Då är det bara den egna prestationen som räknas.

Hur vara och vad göra?

För föräldrarna är det viktigaste att tränarna både kan se den enskilda individen och kan hantera träningsgruppen. Av underordnad betydelse är tränarens kunskaper i den idrott han är tränare.

Jag tror inte man behöver vara jätteduktig i fotboll för att vara en duktig tränare för det handlar om något annat. Man ska inte spela matchen åt dom utan man ska kunna ge instruktioner.

Ett par föräldrar menar dock att det är genom en gedigen kunskap i den egna idrotten, och genom att tränaren själv kan visa hur saker ska göras som han/hon blir en auktoritet för barnen. En auktoritet som gör att tränaren kan upprätthålla ett klimat som bidrar till att alla får utrymme och att alla utvecklas. Flera av föräldrarna menar att barn lär på lite olika sätt. Man skulle kunna uttrycka det som att föräldrarna anser att barn har olika lärtilar. Detta menar föräldrarna ställer krav på att träningarna läggs upp på ett sätt som gör att alla barn får möjlighet att lära sig.

Flera föräldrar lyfter också fram vikten av det egna engagemanget hos tränaren. Han/hon ska vara förberedd, engagerad i det man gör och tycka att det är roligt. För att alla ska få möjlighet att lära sig och utvecklas krävs dessutom att tränaren kan upprätthålla en god ordning under träningarna. Föräldrarna betonar hur viktigt det är att tränaren är bestämd, tydlig och vågar sätta gränser.

Jag tror att barn i min dotters ålder behöver nog en ganska auktoritär, bestämd ledare för att dom flippar ganska lätt ut, lyssnar dåligt ibland och hittar annan lek att syssla med. Men det förstås, han ska ju inte vara för hård heller utan ha en bra nivå.

Av tränaren förväntas också att han/hon ska berömma, uppmuntra, stimulera, göra saker roliga och individualisera träningen. Den kritik som ges ska vara positiv. Enligt föräldrarna ska en bra tränare också vara rättvis, lyhörd

och lägga saker på rätt nivå för att möta barns behov och olika utvecklingsnivåer. Viktigt är hur tränaren är, men också vad han/hon förmedlar och hur denna förmedling sker.

Tränaren ska vara positiv, glad, förmedla att det här är jättekul, det här är wow och att dom är duktiga, att dom gör framsteg. Dom ska inte plocka fram, alltså naturligtvis måste dom ju säga att det här och det här bör du tänka på, men det ska göras på ett positivt sätt. Inte så att det blir någon negativ upplevelse för barnen så att dom känner att å vad värdelös jag är.

Flera föräldrar tycker att det är bra om tränaren sätter upp regler tillsammans med barnen så att alla är införstådda med vad som gäller. Tränaren ska också bevaka att överenskomna regler följs. För föräldrarna är det viktigt att barnen lär sig att ta hänsyn till ledaren. Så ser det också enligt föräldrarna ut i barnens förening (fig 1).

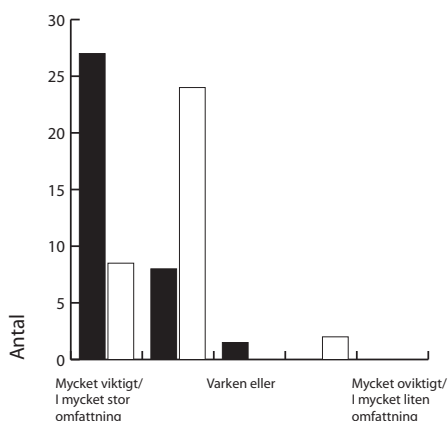


Fig 1. Hur viktigt är det att barnidrott utformas så att barnen lär sig ta hänsyn till ledaren (mörk stapel) och i vilken omfattning sker detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 0)

Utbildning

Endast ett fåtal av föräldrarna tar spontant upp att det är viktigt att tränaren har en formell utbildning för att leda barn och unga. Föräldrarna menar att utbildning visserligen är bra, men att det som krävs för att bli en bra tränare också kan förvärfvas på andra sätt, t.ex. genom att man har fostrat egna barn. För föräldrarna är det viktigt att den som tar hand om träningen har kunskaper om barns fysiska, psykiska och sociala utveckling. Så är också, enligt föräld-

rarna, fallet i ganska stor omfattning i barnets förening (fig 2). Flera föräldrar anser dessutom att man inom fotbollen inte kan ställa krav på att barn- och ungdomsledarna ska ha en formell utbildning. Eftersom fotbollen ”slukar” så många tränare skulle det då inte finnas tränare till alla lag.

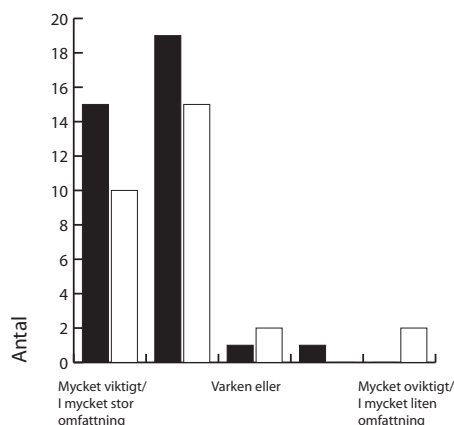


Fig 2. Hur viktigt är det att barnidrott leds av tränare med kunskap om barns fysiska, psykiska och sociala utveckling (mörk stapel) och i vilken omfattning sker detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 7)

Regler och sanktioner

Bland föräldrarna finns det en stor samstämmighet om att det är viktigt att tränaren förmår upprätthålla en god ordning vid träning. Samtliga är överens om att tränaren bör reagera på olämpliga uppträdanden från barnen, och om de bryter mot uppställda regler.

Sen beror det också på hur barnen är. En del barn är ju väldigt tuffa och ska du få respekt som tränare måste du vara väldigt tuff tillbaka. Det går liksom inte att försöka med milda ord utan du måste visa att här är det jag som bestämmer. Är du på min träning är det jag som bestämmer. Sedan vad du gör övrig tid har jag inget med att göra. Men just här är det jag som bestämmer.

De flesta föräldrarna anser att tränaren har rätt att använda sig av vissa bestraffningsmetoder, t.ex. att man kan bli tagen av banan och få sitta på sidan om, ett kortare eller längre tag beroende på vad det är man gjort. Däremot finns det inte samma enighet om tränaren har rätt att stänga av barnen från träning och tävling. Vissa föräldrar menar att detta kan vara

en lämplig metod, medan andra helt tar avstånd från ett sådant agerande från tränarens sida

Nej, nej det är inget. Man måste ju prata om sådana där saker. Att inte få spela hjälper ju inte.

Ett par föräldrar menar också att det i vissa sammanhang kan vara försvarligt att fysiskt avvisa ett barn från träningen om han/hon uppför sig mycket olämpligt. I motsats till de föräldrar som ger sitt stöd till att tränaren kan använda vissa bestraffningsmetoder finns några föräldrar som menar att bestraffningar aldrig får förekomma. Istället ska tränaren prata med de barn som uppträder olämpligt eller bryter mot uppställda regler. Fungerar inte detta ska tränaren prata med föräldrarna, och om inget annat hjälper kalla till ett föräldramöte.

Att använda gruppträck som metod för tillrättavisning avvisas av de flesta föräldrar. Några av föräldrarna till de barn som spelar fotboll menar dock att gruppträck kan användas om det görs på ett konstruktivt sätt. Som exempel nämns, att man som tränare tydliggör att om någon inte är uppmärksam och gör vad som förväntas, så saboterar denna person för hela laget. Många föräldrar betonar att det är viktigt att tränaren kan förmedla till barnen varför de får sitta på sidan om, eller varför de stängs av från träning och match. Straffet får av barnen aldrig upplevas som en kränkning.

Kön och ålder

För föräldrarna har det ingen betydelse om tränaren är man eller kvinna. Det viktiga är hur tränaren är som person. Flera föräldrar har noterat att antalet kvinnliga ledare, domare och tränare ökar, och detta är man mycket positiv till. Föräldrarna framhåller att barn behöver både manliga och kvinnliga förebilder, och att detta också i allra högsta grad gäller inom idrotten. Ett mixat ledarskap både i träning av pojkar och av flickor framför många som det ideala.

Det tror jag skulle vara bra att man hade en tjej, kvinna med. För att många av pojkarna, barnen, saknar ju sina mammor också. Dom är många som är ensamstående och behöver kanske en mammaroll. Så att mixa det tror jag är bra. Och likadant för tjejer att ha några män med.

En del macho-killar skulle må bra av att ha

kvinnliga tränare och slippa höra "spela inte som en himla kärring"

Så här beskriver en mamma hur det mixade ledarskapet ser ut i hennes dotters lag där det både finns en manlig och kvinnlig tränare.

Han är ganska bestämd. Har dom gjort en dålig match då kan han nästan skälla ut dom.

Sen är hon lite såhär. Ja, har lite mer omsorg om dom.

Inte heller tränarnas ålder är något som föräldrarna tycker är viktigt. Det centrala är vilka egenskaper och förmågor man har. Men, menar flera av föräldrarna, ålder kan ändå ha betydelse genom att det med automatik för med sig en större auktoritet i de idrottande flickornas och pojkarnas ögon.

Inom fotbollen, både bland flick- och pojk-lagen, förekommer det att man har ungdomar som "hjälptränare". Dessa kan vara i åldern 15-16 år, och får vara med och dela ansvaret för träning och matcher. Erfarenheterna från föräldrarnas sida är huvudsakligen positiva till detta. Många gånger är dessa ungdomar förebilder för de fotbollsspelande pojkarna och flickorna. En förälder som också är tränare menar att "hjälptränarna" kan vara en länk mellan tränaren och barngruppen. Eftersom barnen ser upp till ungdomarna kan de stötta tränaren genom att förklara för barnen att en övning kan vara bra och viktig, även om man för stunden kan tycka att den är tråkig. Men "hjälptränarna" kan också genom en närhet till egna erfarenheter av barnidrott hjälpa tränaren att förstå att vissa övningar inte kommer att fungera, och att man i vissa lägen bör frånga ett upplägg för att det inte passar för gruppen just då.

Några föräldrar ger dock exempel på när det fungerat mindre bra med ungdomar som "hjälptränare". Ett sådant är när huvudtränaren lämnar över för mycket av ansvaret, t.ex. genom att själv inte vara med när det är match. De unga tränarna vill gärna själva synas och därför blir det viktigt att det lag man tränar vinner. Då kan det enligt föräldrarna vara nära till hands att en överenskommen policy om att alla ska få spela lika mycket, eller att man enbart ska jobba med positiv kritik, glöms bort.

Barnen

Arv och miljö

Föräldrarna tillskriver närmiljön en mycket stor betydelse både för om barn ska börja idrotta över huvud taget och för hur duktig man kommer att bli i sin idrott. Ett intresse för idrott i hemmet, äldre syskon som förebilder, stöttning och engagemang från föräldrarna anses som avgörande faktorer, jämsides med en positiv miljö i den förening där barnet är aktivt.

När det gäller begreppet "bollsinn" går föräldrarnas uppfattningar isär. Några menar att "bollsinn" är något som är medfött, medan andra menar att "bollsinn" är ett resultat av att föräldrar och omgivning tidigt stimulerat och uppmärksammat vissa beteenden hos barnen. På samma sätt går uppfattningarna isär om begreppet "talang". Några föräldrar menar att för att man ska uppfattas som en talang i sin idrott måste man ha vissa motoriska och fysiska förutsättningar och att dessa är bestämda av arvet. Andra föräldrar menar att det har med andra saker att göra, t.ex. hur intresserad man är av sin idrott, hur mycket engagemang och tid man är beredd att lägga ner och vilket stöd man har från omgivningen. Det kan också ha med barns olika utvecklingstakt att göra.

Barn utvecklas ju så olika när de bara är 10 år. Utvecklingsnivåerna skiljer ju så mycket. Det är svårt att säga vad som är talang. Det kan ju vara någon som är tidigare utvecklad, som är motoriskt lite tidigare.

Ja från början sprang han i skogen och plockade blommor förstär du. Han tyckte det var mycket roligare att plocka blommor till alla. Nu har han varit borta i två år och kom tillbaka i år. Och nu är han ju nästan bäst i laget.

Enligt de allra flesta föräldrar är det inte möjligt att när barnen är 10-12 år kunna se vilka som har talang för att lyckas, och vilka som kommer att bli framgångsrika i sin sport. Möjligen kan man se det omvända.

Jag hävdar att nog kan man se vilka som inte kommer att bli duktiga. Sen är det ju svårt att säga vilka som kommer att nå den där absoluta spetsnivån för det är så mycket som spelar in, att orka hålla på efter att du fyllt 16, att kunna ta motgångar, att ha den där lilla mentala grejen. Men dom här som inte kan slå en

bredsida när dom är elva dom tror jag aldrig kan bli proffs.

Barnidrott - ungdomsidrott

Var gränsen ska dras mellan barnidrott och ungdomsidrott tycker föräldrarna är svårt att svara på. Flera av föräldrarna menar att en indelningsgrund som utgår ifrån biologisk ålder för barn- och ungdomsidrott inte är bra. Dels måste man ha nått en mognad som gör att man kan ta ställning till om man vill satsa på ett mera tävlings- och elitinriktat idrottande. Dels är förmågan att klara av stegrade krav och en idrott som är mera tävlings- och elitinriktad, enligt föräldrarna, inte en ålders- utan en mognadsfråga.

På något vis ska det vara kopplat till hur man utvecklas själv. Att man börjar förstå att idrott inte är en social process utan en elitprocess egentligen. Det är ju ingen demokratisk rörelse när man kommer in på tävlingsområdet utan det är ju utslagning som gäller då.

Föräldrar menar att det är en brist att föreningsidrotten inte erbjuder aktiviteter för de ungdomar som vill fortsätta med sin idrott på en "lagom" nivå. När man blir äldre handlar det för mycket om allt eller inget. Antingen ska man satsa på tävlings- och elitidrott eller också får man sluta. Utrymme för dem som vill träna och tävla utan att det ska vara så allvarligt upplever många av föräldrarna att inte finns.

Hur vara?

När det gäller hur egna och andras barn ska vara för att motsvara föräldrarnas förväntningar om en god miljö för idrottande framhåller föräldrarna sådana saker som att *visa respekt och hänsyn, inte säga dumma saker, inte vara nedlåtande mot andra, vara tyst när tränaren pratar och vara seriös i sitt tränande*. Föräldrarna förväntar sig att barnidrotten utformas så att barnen lär sig ta hänsyn till andra. Speciellt viktigt för föräldrarna är att barnen får lära sig att vara hänsynsfulla mot varandra (fig 3).

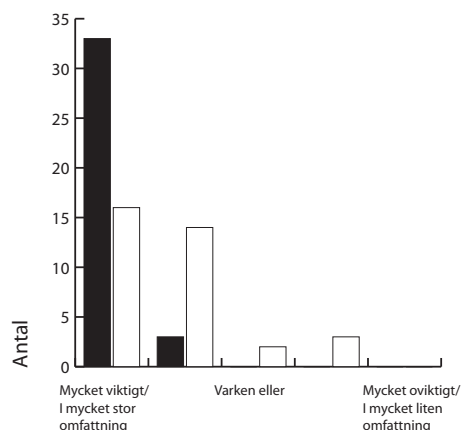


Fig 3. Hur viktigt är det att barnidrott utformas så att barnen lär sig ta hänsyn till sina kamrater (mörk stapel) och i vilken omfattning sker detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 0)

Både i träning och vid tävling förväntar sig föräldrarna att barnen ska vara goda förlorare. Även på andra sätt betonar föräldrarna betydelsen av att barn får lära sig vikten av rent spel (fig 4).

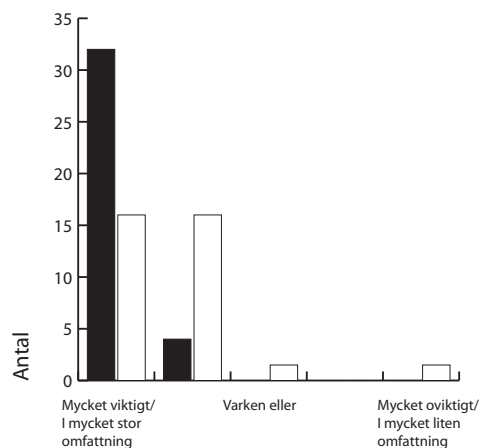


Fig 4. Hur viktigt är det att barnidrott utformas så att barnen lär sig vikten av rent spel (mörk stapel) och i vilken omfattning sker detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 1)

Flera föräldrar har vid ifyllandet av frågeformuläret kommenterat att barnen i den egna föreningen lär sig vikten av "rent spel" i träning, men att så inte alltid sker i tävlingar och matcher. Ett par av föräldrarna betonar att föräldrarna också har ett ansvar för hur barnen uppträder.

För jag menar det kan ju vara så att det räcker att man pratar med barnen själv om man ser att det inte funkar, det ska ju inte bara ligga på tränaren. Lite ansvar har man ju själv också.

För att detta ska fungera är det viktigt att man som förälder finns med vid träning och tävling. Enligt dessa föräldrar finns det dock många pappor och mammor som inte tar detta ansvar. Man upplever det också som att det är de stökiga barnens föräldrar som inte är med.

Påverkan och delaktighet

Föräldrarna förväntar sig inte att barnen ska få vara med och påverka träningens innehåll och uppläggning (fig 5). Här förlitar man sig helt på tränarens erfarenheter och kompetens. Flera av föräldrarna menar att barnen är för små för att kunna bidra med synpunkter och att en sådan dialog, om den behövs, ska föras mellan tränarna och föräldrarna.

Ett par föräldrar för dock fram att det är bra om barnen någon gång kan få tycka till om innehållet i träningen. Då handlar det om att få vara med och bestämma om att träningspasset ska kunna avslutas med någon lek som barnen uppskattar. Flera föräldrar tycker också att det kan vara en bra idé att låta barnen vara med och diskutera vilka regler som ska gälla för träning och tävling.

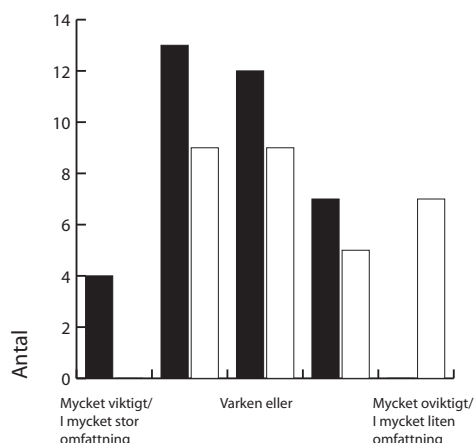


Fig 5. Hur viktigt är det att barn görs delaktiga i utformningen av föreningens verksamhet och i vilken omfattning görs detta i barnens förening? (vet ej = 6)

Träning...

Individuell idrott - lagidrott

Flera föräldrar anser att det är bra om barnen kan hålla på med både en lagidrott och en individuell idrott. Uppfattningen är mera spridd bland föräldrarna till de barn som spelar badminton än bland föräldrarna till de barn som spelar fotboll.

Föräldrarna beskriver det som att olika idrotter ställer olika krav på sina utövare. I badminton är du själv och den egna prestationen i fokus på ett annat sätt än i en lagidrott, som t.ex. fotboll. Du kan inte skylla på någon annan om det går dåligt. Du kan inte gömma dig i laget, utan allt beröm och all kritik träffar enbart dig själv. Att tävla i badminton kan t.o.m. uppfattas som tuffare än att tävla i fotboll.

En fotbollsmatch är ju två gånger fyrtiofem. I en badmintonturnering kan du få spela fem gånger fyrtiofem minuter på en dag i hårt tempo.

I fotbollen lär man att inordna sig i laget och jobba för gemensamma mål. Här blir det också viktigare med regler för hur man ska vara för att det ska fungera för hela gruppen. Det optimala är därför, enligt flera föräldrar, att kombinera en lagidrott och en individuell idrott. Nästan alla de barn som spelar badminton spelar också därför fotboll. Föräldrarna ger också exempel på att barn funnit sig tillräta antingen inom någon lagidrott eller någon individuell idrotten efter att ha provat sig fram. Att barnen valt bort det ena för det andra uppfattas inte av föräldrarna som något negativt. Istället är man nöjd med att de hittat en idrott som de trivs med och tycker om att utöva. En idrott som till sin egenart stämmer överens med hur barnet är som individ.

Enligt föräldrarna är det lämpligt att barn börjar idrotta i någon förening ungefär samtidigt med att de börjar i skolan (6-7 års ålder). Några föräldrar tycker t o m att det är bra om barnet blivit ytterligare något år innan de börjar med föreningsidrott. För föräldrarna är det viktigt att träningarna präglas av en god och positiv miljö som stimulerar barnens utveckling och lärande.

Den goda miljön

I den goda miljön ska alla ha möjlighet att utvecklas oavsett vem man är och vilken färdighetsnivå man befinner sig på. Så sker också enligt föräldrarna i ganska stor omfattning i barnens förening (fig 6). Att ha grupper som utgår ifrån hur gamla barnen är kan dock vara ett problem.

På vår tid så kunde ju dom som var lite duktigare få spela med dom som var äldre. Men nu för tiden är det nästan förbjudet och det känns ibland tråkigt. I slutändan blir det nog så att den som är jätteduktig slutar att utvecklas för han får ju bara sitta och vänta på att dom andra ska komma ikapp.

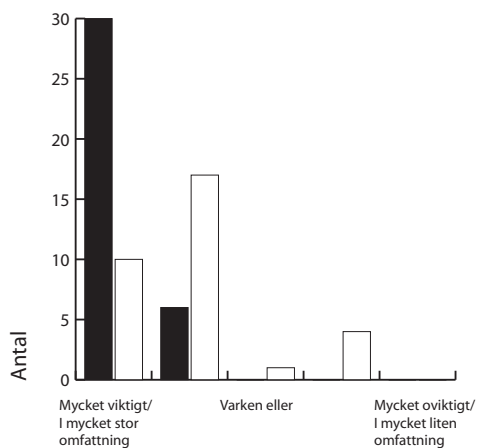


Fig 6. Hur viktigt är det att barnidrott tar hänsyn till barns olika utvecklingstakt (mörk stapel) och i vilken omfattning sker detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 4)

Föräldrarna förväntar sig att barnen ska få utvecklas i sin idrott, få bättre kondition, starkare kropp, sociala kontakter, må bra, bli lugnare, känna mindre stress och att de ska bli gladare och piggare. Genom att delta i ledarledda föreningsaktiviteter hoppas föräldrarna att barnen ska lära sig att fungera i grupp, att visa hänsyn, skilja på vad som är rätt och fel, ta ansvar, ta instruktion och att jobba tillsammans. För föräldrarna är det således viktigt att barnidrotten utformas så att barnen lär sig ta ansvar för sig själva och andra (fig 7). Några föräldrar menar också att genom att barnen rör sig så stimuleras tänkandet.

Det är ju faktiskt så att man behöver röra på sig för att kunna tänka överhuvud taget. Barn som bara sitter blir ju stilla i huvudet också.

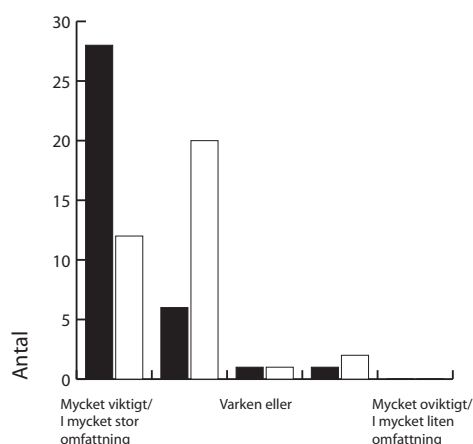


Fig 7. Hur viktigt är det att barnidrott utformas så att barnen lär sig att ta ansvar för sig själva och andra (mörk stapel) och i vilken omfattning sker detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 1)

Flera av föräldrarna betonar att det är viktigt för barnen att de får känna att träningen är någonting viktigt och något som är på allvar.

Man kan inte säga till barnen att det bara är på lek. Då tar man inte deras intresse på allvar utan vi måste ju inse att för dom är det viktigt, för det är ju en stor del av deras liv.

Att saker är viktiga och allvarliga betyder inte enligt föräldrarna att aktiviteterna behöver vara tråkiga. Det viktiga och allvarliga kan samtidigt vara både lustfullt och roligt. I huvudsak tycker föräldrarna också att de träningar som deras barn deltar i motsvarar det önskvärda (fig 8). Några föräldrar menar dock att det ibland blir för mycket allvar och för lite lek. Träningarna blir för hårt styrda mot prestation och resultat. Inslagen av tävling i träningen kan också bli för dominerande.

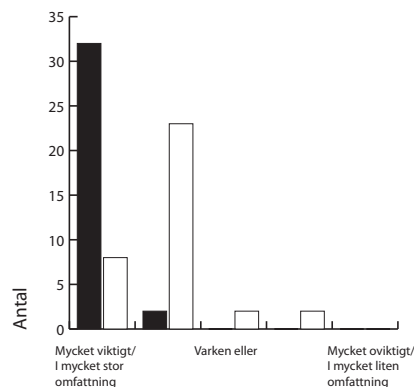


Fig 8. Hur viktigt är det att barnidrotten är lekfull (mörk stapel) och i vilken omfattning tillgodoses detta i barnens förening under träning (ljus stapel)? (vet ej = 1)

Träningens omfattning

När det gäller hur ofta det är lämpligt för barn att träna går åsikterna bland föräldrarna ganska mycket isär. Några säger att det är upp till barnet självt att känna efter. Barnen vet själva om det blir för mycket. Andra föräldrar är mycket bestämda på att de vuxna måste sätta en gräns för hur mycket och hur ofta barn ska träna. Någon förälder har satt en gräns vid ett träningstillfälle per vecka. Någon annan säger att tre olika idrotter och träning fyra-fem gånger i veckan är en övre gräns.

Föräldrarna är dock överens om att träningen inte får gå ut över skolarbetet. Skolan ska alltid komma i första hand. Några menar att föreningarna pressar på barnen för många träningar i veckan, och att detta kan leda till konflikter mellan föräldrar och barn, och också inom barnen själva. Barn behöver olika mycket tid för att förbereda sig för skolarbetet och för vila. En del barn kan klara av tre träningstillfällen i veckan och dessutom hinna med skolarbetet. För andra är tre tillfällen i veckan för mycket. Då barnen vill hinna med både och finns en oro över att de blir pressade och att de utsätts för en onödigt stress alldeles för tidigt i livet.

Det absolut mest negativa med det här är att ha träningar och skolarbete. Det skapar ett stressmoment i barnens liv redan tidigt. Det tror jag är farligt.

För barn tror jag att det är negativt att vara uppbunden. Han vet att han ska träna vissa dagar och kan inte leka med kompisar förrän efter klockan sju och då kanske dom har någon annan träning. Det uppbundna tror jag är jobbigt för honom.

Även om alla föräldrar ser barnens idrottande som någonting mycket positivt och värdefullt, betonar man samtidigt att det måste byggas på att barnen själva vill. Barn ska inte behöva idrotta för att mamma eller pappa vill utan för att de själva tycker att det är roligt.

Spontanidrott

Flera av föräldrarna till de fotbollsspelande barnen beskriver att deras barn vid sidan av den organiserade träningen, ägnar mycken tid åt att träna tillsammans med kompisar. Föräldrarna till de fotbollsspelande flickorna berättar om fickorna att

ofta har dom fotbollen på pakethållaren. Dom står här borta vid garageporten och man ser att dom fortsätter att träna på det dom har hållit på med på träningen.

En pappa beskriver flickornas intresse som något han känner igen från sin egen ungdomstid.

Det är samma grundintresse. Gå ut och kicka mot en garagedörr med varandra. Och det är ju ingen liten grupp utan många små grupper som gör det på var sitt håll. Man ringer några av dom andra och så sätter man igång. Och det är samma frenesi och intresse som det var för killarna för trettio år sen.

Det verkar också vara vanligt att barnen spelar fotboll på rasterna och då ofta i blandade lag med killar och tjejer.

Finns det bara ett ställe att stå och slå en boll på... Och det hör man ju från skolan att där är det landbandy och fotboll, killar och tjejer om vartannat. Nog kommer jag ihåg att vi spelade fotboll på rasterna men så många tjejer var vi nog inte. Det var mest killar. Tjejerna hoppade hoppprep, men nu blandar man hejvilt.

...och tävling

Enligt föräldrarna ska tävlandet ge barnen ett kvitto på hur mycket man tränat och om man tränat rätt. Att tävla ska ge barnen en stund av avkoppling och spänning. Genom att tävla ska barnen lära sig att ta motgångar och att sätta upp långsiktiga mål. För dem som vinner innebär tävlingen också att självförtroendet stärks. Att lära sig tävla är dessutom nyttigt för vuxenlivet eftersom tävlandet finns i allt vi gör.

Att vid något tillfälle under året tävla på annan ort ser många föräldrar som någonting positivt. Ofta blir det extra festligt och roligt, och övernattningsborta från hemmet är en lärdom i sig. Tävlingar utanför den egna orten gör också att barnen får träffa nya människor och lär dem att hantera nya sociala sammanhang. För föräldrarna är det därför inte så viktigt att barns tävlande huvudsakligen sker lokalt (fig 9).

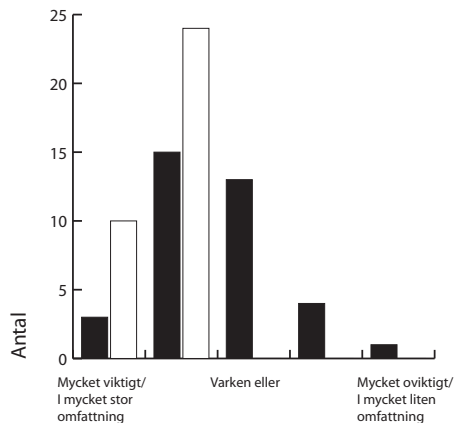


Fig 9. Hur viktigt är det att barns tävlande sker lokalt (mörk stapel) och i vilken omfattning sker detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 2)

Prestationskrav och tävlingsinriktning

Samtidigt med att föräldrarna ser positiva saker med att tävla, tycker många att tävlandet och prestationskraven kommer för tidigt och blir ett för viktigt innehåll i den verksamhet som badmintonföreningen och fotbollsklubben erbjuder.

Ja, det blir för mycket tävlande. Jag tror att det är bättre att han tränar istället och får lättja lite. För jag tycker att det är nog mycket tävlande i träningen också, att det blir för mycket prestationsinriktat.

Några föräldrar menar att man inte bara kan lasta klubben och tränarna för detta utan att det också drivs på av en del av föräldrarna.

Jag tror inte till en början att man räknar poäng eller mål eller vad det nu vara må eller att tävlingen i sig är så viktiga för barnen, men det är ju ett evigt elände för föräldrarna vet ju inte vad dom ska göra när man inte räknar poäng. Men ungarna bryr sig inte i det. Dom är glada för att få spela match... nu vann vi... nu förlorade vi...

Flera av föräldrarna säger att deras barn primärt inte är intresserade av att tävla utan att de spelar badminton eller fotboll för att lära sig saker. En mamma menar att man egentligen inte lyssnar på barnen utan att tränarna utgår ifrån att alla tycker att det roligaste är att tävla och spela match.

Jag tror att dom tror att barnen tycker det är jätteroligt.

Flera föräldrar berättar också att deras barn

prövat andra idrotter (längdskidor, utförsåkning, simning), men valt att sluta för att verksamheten varit för tävlingsinriktad och allvarlig. Några föräldrar tycker också att tävlingsprestationerna belönas på ett mindre bra sätt genom att segraren och medaljörerna ges så stor uppmärksamhet, t ex i resultatlistor och genom storleken på de pokaler som delas ut. Andra barn kan ha gjort en lika stor prestation som de främsta, men får genom detta belöningssystem inte den uppmärksamhet som de förtjänar.

Enligt föräldrarna är det viktigt att även tävlandet präglas av lekfullhet. Så är inte alltid fallet i barnets förening (fig 10). Flera av föräldrarna menar att kraven och förväntningarna på barn under tävlingar och matcher ibland kan hamna på en nivå som de som föräldrar har svårt att acceptera. Detta betyder inte att de intervjuade föräldrarna är emot att barnidrotten innehåller tävlingsmoment och att barn deltar i tävlingar och matcher. Några av föräldrarna framhåller just tävlingsmomentet som det viktigaste för att deras barn ska tycka att idrott är roligt.

Men den samlade bilden som föräldrarna ger uttryck för är, att tävling och prestation blir ett för centralt och viktigt innehåll för tidigt i den verksamhet som deras barn är delaktiga i. Föräldrarna ger också exempel från tävling och match på beteenden både hos andra föräldrar och hos tränare som de anser vara direkt olämpliga.

Det är några pappor i publiken som betar sig och skriker som om dom sitter hemma och ser en fotbollsmatch på TV. "Men slååå iiiin bollen för helvetes jävlar!!!" ... "Men GUUUUD, passa åt höger då!!!"

Vi har hört när vi varit på match att vissa tränare skröder inte orden och det tycker jag är helt utanför linjen. Alltså att vara rent elak, dels hur barnen ser ut eller om dom springer sakta eller vad det nu kan vara för någonting. Nedvärderande ord, alltså det förekommer ju ganska ofta.

Ja, men det finns ju tränare som skriker att tre glassar om du gör mål.

Föräldrarna berättar också om både tränare och föräldrar som inte kan acceptera domslut utan som vädrar sin besvikelse genom att skrika och skälla på domaren.

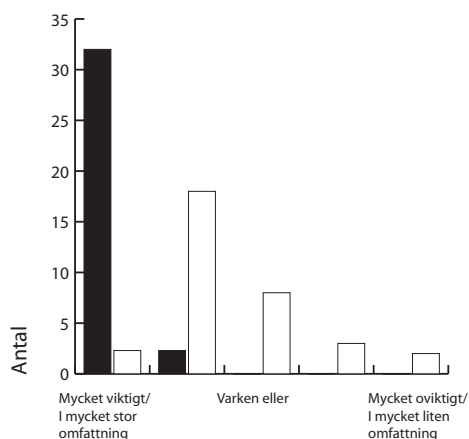


Fig 10. Hur viktigt är det att barnidrotten är lekfull (mörk stapel) och i vilken omfattning tillgodoses detta i barnens förening under tävling (ljus stapel)? (vet ej = 2)

Toppning

Flertalet föräldrar tycket att ”toppning” allmänt sett inte är förenligt med god barnidrott och inte bör få förekomma bland de yngsta idrottsutövarna. Men sedan går åsikterna isär. Några anser att det i viktiga matcher kan få förekomma ”toppning” från ungefär 12 års ålder, förutsatt att barnen själva är med på det. Andra menar att ”toppning” inte bör få förekomma förrän barnen är minst 15 år. Ett föräldrapar problematiserar frågan om toppning genom att ställa den mot att barn kan tappa sugen och sluta. Som exempel tar man ett flicklag som förlorade alla matcher, de flesta dessutom stort. Till en början hade det ingen betydelse, men efter ett tag var det flera som började tappa sugen och funderade på att sluta. I laget förekom ingen toppning utan alla fick spela lika mycket. Här menar föräldrarna att det kunde ha varit befogat att i någon match där man varit nära att vinna låta de bästa spela lite mer.

För att ge tjejerna en känsla av att ”vi kan vinna också... nångång”.

Föräldrar beskriver också hur barnen själva kan ha förväntningar på att laget ska toppas.

Om vi ska vinna måste vi ha den i målet och vi måste ha den på topp och den måste vara med för att...

I konkreta matchsituationer förekommer det också att ungarna toppar själva.

”Oj vad jätteont i foten jag fick”. Dom som känner att dom gör bort sig och gör dåliga saker på match dom kliver själva av utan att omgivningen behöver göra så mycket.

Flickor och pojkar

Föräldrarna tycker att det är viktigt att idrott för barn utformas så att den utgår ifrån både flickors och pojkars behov och förutsättningar. Så sker också enligt föräldrarna i ganska stor omfattning i barnens förening (fig 11).

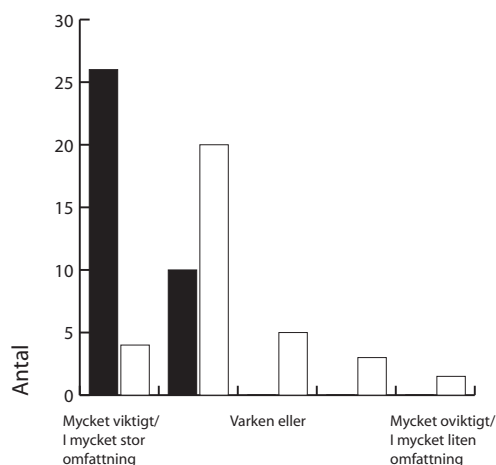


Fig 11. Hur viktigt är det att idrott för barn bygger på flickors och pojkars egna behov och förutsättningar att utöva idrott (mörk stapel) och i vilken omfattning sker detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 2)

Flera föräldrar menar att även om de individuella skillnaderna är större, så finns skillnader i hur flickor och pojkar är i träning och tävling.

Jag får känslan att det är svårare att få tjejer att bli individualister, att verkligen se till sig själv. Alltså det är jag som ska utvecklas, inte, alltså laget. Pojkarna har gärna det här, äh men jag har bollen, jag passar inte, jag skiter i alla, jag dribblar igenom allihopa, medan flickor passar gärna men springer kanske inte det där lilla extra.

I grunden ligger någon slags uppfattning om att flickor och pojkar är olika.

Dom kan allt... dom hävdar att dom kan allt... ja, nu kan jag det här vad ska jag göra nu? Och tjejerna dom kan nöta och dom kan greja och kan tycka att en övning är rolig och vill fortsätta. Där ser jag en stor skillnad på killarna. Det ska rusa på hela tiden. Man kan inte stanna upp och fundera utan direkt nästa moment. Nu kan vi det här, även om man inte kan det, men man tycker själv att man kan det.

En mamma uttrycker sig så här.

Killar är ju mer direkta. Dom ryker ihop och börjar slåss och sen är det bra på nåt sätt. Medan tjejerna är ju rätt fula i sitt sätt att vara mot varandra många gånger i sitt tissel och tassel.

Flickorna uppfattas som försiktigare medan pojkarna tar för sig mer.

Det är ju klart mer försiktigt när tjejerna spelar, det är det ju. Killarna, där finns det ju fler som inte behöver uppmuntran för att springa och jaga bollen

Flickorna ska ju göra allting i grupp. Det är ju så att far inte hennes kompis på träning så stannar hon ju hemma. Så är ju inte killarna utan där, är han intresserad av fotboll så far han ju själv. Så tjejerna dom måste ju göra det i grupp för att det ska funka.

De skillnader i inställning och förhållnings-sätt som föräldrarna beskriver finns mellan flickor och pojkar tror flera har betydelse för hur man är som tränare för flickor respektive pojkar. Om detta är någonting nödvändigt, om det är någonting bra eller om det bör vara så tycker föräldrarna är svårt att svara på.

Hm... svårt... Egentligen borde man ju inte göra sådär jättemycket skillnad, men jag tror ju att man gör det. Jag tror dom har mycket tuffare träning med pojkar än med flickor. Att man ser flickorna som, ja svagare på något vis, att dom inte orkar samma. Fast egentligen så tror jag säkert dom orkar lika mycket ändå.

Snarare är det kanske så att man skulle behöva behandla tjejerna lite mer på allvar och inte ta dom som några små prinsessor. Dom kan faktiskt sparka hårt dom också.

En mamma berättar om dotterns reaktion på en träning där de haft en manlig tränare istället för deras vanliga kvinnliga tränare.

Hon kom hem och bara rusade in i köket och ville berätta "Och han sa kämpa, kämpa hela tiden och jag blev helt slut och öka farten, öka farten." Och hon tyckte att det hade varit kul.

Enligt föräldrarna handlar skillnaderna således till viss del om vilka förväntningar som förmedlas.

Jag tror tyvärr att killar lever kvar i föreställningen att fotboll det ska man ju klara som kille. Det ingår i modellen att vara kille.

I modellen ingår också att man ska

styla lite och att man får status genom att göra bort alla andra och lyckas göra mål, medan målgöraren inte är lika viktig bland våra tjejer som att man faktiskt ser till att jobba för hela laget.

Särskilt tufft blir det för de pojkar som inte lever upp till de här förväntningarna menar en mamma.

Alltså dom killar som inte blir duktiga på det här dom hamnar ju riktigt på sidan om... för dom platsar ju inte och tjejerna ser ju gärna upp till de här killarna som är lite duktiga.

Det finns dock föräldrar som i den egna familjen har exempel på barn som inte är som man förväntar sig att flickor och pojkar ska vara. I några samtal kommenterar föräldrarna sina barn, sin pojke och flicka, hur de är som personer och hur de passar för att utöva badminton och fotboll.

Dom är ju så vansinnigt olika. Fotboll det är ju absolut hennes grej, men sonen han är definitivt inget för lagsport. Ingen ska säga till mig vem jag ska passa och knuffa inte på mig. Fast hon kan gå fram som en ängvält. Hon ska ha mer fart och fläkt och det ska springas och han ska ha mer det här lugna.

Föreningarna

Enligt föräldrarna ska en bra idrottsförening för barn ha en klart uttalad policy om vad verksamheten går ut på och vad den syftar till. I den goda föreningen är alla välkomna att delta. Man satsar i första hand på bredden, men om det finns klart uttalat är det okey att även ha en elitsatsning.

Det är viktigt med en god ekonomi och att föreningen i övrigt också är välkött. Det ska finnas flera idrotter att välja mellan (fig 12). Flertalet föräldrar betonar också vikten av att det finns fungerande kanaler för att information ska kunna nå ut, till både barn och föräldrar.

Viktigt är också att det skapas ett engagemang i och kring föreningen som gör att den får betydelse även utanför idrottsarenan. Att idrottsföreningen betyder något och blir en angelägenhet för ett helt bostadsområde. Någon förälder menar också att i en bra förening så är man intresserad av att ta reda på vad barnen själva vill med sitt idrottande. Föräldrarna har en mycket positiv bild av barnens förening och

de aktiviteter som erbjuds. Men man ser också brister och saker som man tycker borde vara annorlunda.

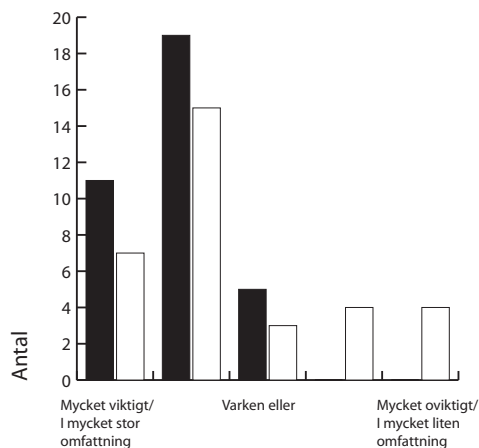


Fig 12. Hur viktigt är det att barn får möjlighet att utöva flera olika idrotter (mörk stapel) och i vilken omfattning tillgodoses detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 2)

Badmintonföreningen

När det gäller badmintonföreningen är flera av föräldrarna mycket imponerade av den atmosfär som präglar klubben.

Jag måste säga att det är en fantastisk klubb. Med den atmosfär som dom har skapat dom som jobbar där. Du ser, du har elitspelare, alltså Sveriges bästa spelare som är där och spelar i samma hall som småttingarna! Dom sitter där och ibland har dom varit siffervändare och säger "bra spelat" åt dom här 8-9 åringarna. Det är ju som om Zlatan skulle komma och vara linjedomare på knatteträningarna.

Föräldrarna tycker också att föreningen över lag känns professionellt skött. Det är *ordning och reda*. Ledarna inger förtroende och tränarna upplevs som mycket duktiga. Tränarna är bra på att individualisera och se vad var och en kan och behöver utveckla. Föräldrarna tycker att klubben lyckas väl med att informera om de aktiviteter som erbjuds och att det finns en lyhördhet för vad föräldrarna tycker. Man uppfattar det också som att det finns en tydlighet från föreningen om vad verksamheten går ut på.

Många av föräldrarna säger att som föreningen sköts känns det tryggt att låta barnen

hålla på med badminton. Några tycker att det är något höga avgifter för barnen för att få delta i föreningens aktiviteter. Samtidigt uppskattar man att detta i sig innebär att de inte behöver engagera sig för att samla in pengar till föreningen genom bingolotter och annat.

Föräldrarna uppfattar det vidare som att man i badmintonföreningen är beredd att ta emot vem som helst, och att alla oavsett ambitionsnivå tillåts vara med. Detta ser man odelat positivt på. Föräldrarna är mycket nöjda med de nybörjargrupper som finns, där spelare tas emot och indelas efter färdighetsnivå och inte efter hur gamla de är. Man ser det som ett stort plus att barn i olika åldrar och av olika kön blandas i grupperna.

Jag tror att åldersskillnaderna bidrar till att det blir lugnare i grupperna.

Det som är bra med badminton är att det är både tjejer och killar på samma nivå så att säga. Det blir ju lite annat, det blir inte så grabbigt.

Blandade grupper ställer dock stora krav på tränarna. Enligt föräldrarna blir det här extra viktigt att tränaren är uppmärksam på att både flickor och pojkar syns och får utrymme.

Föräldrarna beskriver hur verksamheten är upplagd så att de som utvecklas i sitt spel har möjlighet att byta grupp och flyttas uppåt i systemet. Enligt föräldrarna är det tränarna som avgör när det är aktuellt att byta grupp. På ett sätt tycker föräldrarna att detta är bra. När man utvecklas så har man möjlighet att byta grupp, och på så sätt få träningskamrater som är på samma nivå eller något bättre än man själv är. Det sporrar till utveckling. På samma sätt uppskattar man att det arrangeras tävlingar där endast de som är nybörjare får delta.

Men systemet har också sina avigsidor. Flera föräldrar tycker att det medför ett alltför tidigt elittänkande och en överbetoning av prestationen. För många barn innebär systemet med uppflyttning, att man vill visa att man är bäst. Det är ju kul att få vara den som blir uppflyttad. För barnen kan det dock kännas konstigt om de själva flyttas upp, medan kompiserna som man börjat spela med och som man alltid följt med till träningarna blir kvar i en lägre grupp. Systemet kan göra att barn tappar sugen.

Flera föräldrar är kritiska mot att tävling och prestation även på andra sätt får genom-

slag för tidigt i verksamheten. Även om antalet rena tävlingar under en säsong inte är särskilt många menar de att också träningarna innehåller för mycket av tävling. Tävlingsresultaten uppmärksammas också på ett sätt som gör att de som inte står på prispallen kan tappa sugen. Det blir så tydligt vem som är bäst och att vinna värderas högt.

Fotbollsföreningen

När det gäller fotbollsföreningen tycker föräldrarna att verksamheten är upplagd på ett sådant sätt att alla är välkomna. Vidare uppskattar föräldrarna den låga medlemsavgiften och att det finns en familjeavgift. Men man ser också en avigsida med detta nämligen kravet på föräldrar att göra en stor del av arbetet med och kring laget.

Det är ju väldigt mycket man måste ställa upp på. Man ska städa hallar, man ska sälja bingolotter, man ska fixa fika. Det kan man bli irriterad på ibland att det är så jättemycket.

Samtidigt känner man att det inte går att ställa sig på sidan om.

Dom här kraven som är på föräldrar att man ska vara delaktig i allting och är man inte det så är man en dålig förälder.

När man kommer ner på enskilda lag menar dock någon förälder att det inte alltid är självklart att lagen tar emot nya spelare. Om laget är samspelt och gruppen väl sammansvetsad kan det finnas ett motstånd från tränarhåll att ta in nya spelare. Som skäl från tränarhåll kan då användas att laget redan har så många spelare att gruppen blir för stor om det kommer flera barn. Ett hinder för att ta emot nya kan också vara att barnets föräldrar måste passa in i föräldragruppen.

Åå, det blir svårt. Då kanske hans föräldrar inte kan svenska heller och då blir det ju svårt om dom ska hjälpa till med fikaförsäljning.

En uppfattning, som de allra flesta delar, är att de föräldrar som engagerar sig som tränare i lagen i huvudsak gör ett mycket bra jobb. Föräldrarna är tacksamma för den tid som dessa lägger ner på att träna deras barn. På det hela taget är föräldrarna också mycket nöjda med innehållet i träningen.

Däremot tycker man, precis som badmintonföräldrarna, att tävling, matcher och prestationskrav blir för viktiga inslag för tidigt för de barn som spelar fotboll. Någon förälder

upplever det också som att det skett en förändring inom föreningen som helhet. Att man är på väg bort från att vara en lokalt förankrad förening med ett socialt ansvar mot att bli mera elitinriktad. Något som inte bara märks inom A-lagen utan som också börjar synas i de yngre lagen.

Det blir ju för tävlingsinriktat. Det här roliga faller ju bort på något vis och det blir bara det här att nu ska vi ha fram bra handbollsspelare och vi ska ha fram bra fotbollsspelare.

En del av föräldrarna är också kritiska till antalet träningstillfällen. Dels är man orolig för tidiga förslitningsskador, att fotbollsspelet ska bidra till stress och för att barnen inte får någon tid att ägna sig åt andra aktiviteter.

Ibland skulle jag nästan gärna se att de slutade för att få tid att även upptäcka andra saker och intressen.

Barnens fotbollsspelande kan göra att man i familjen inte får någon tid åt att ägna sig åt andra gemensamma aktiviteter. Något som framför allt gäller i familjer med flera barn som är idrottsaktiva. De många träningarna blir också ett hinder för barn att ägna sig åt flera idrotter. Ett föräldrapar beskriver hur detta dels leder till konflikter, dels till att barn alltför tidigt måste välja vilken idrott han/hon vill ägna sig åt.

Tre träningar i veckan och så matcher på helgerna. Och sen ska fotbollen ha sitt och så ska innebandyn få sitt och då är det laddat för konflikter. Så är det nu. Dom måste välja när dom är tio, elva år om dom ska hålla på med ishockey eller innebandy.

Föräldrarna – om engagemang...

Skillnaderna är stora mellan badmintonföreningen och fotbollsföreningen när det gäller hur mycket föräldrarna engageras i gemensamt arbete kring barnens idrottande. Föräldrarna till de barn som spelar badminton berättar att de betalar en ganska hög avgift och att de därför inte förväntas göra annat än att sälja ”idrottshäftet”. I fotbollen däremot blir det snabbt ett krav att föräldrarna ska ställa upp om verksamheten ska kunna bedrivas.

Det är ju sanslöst. Vår kille skulle börja spela lite fotboll som 7-åring, lira lite boll. Då var det genomorganiserat. Efter första träningen blev vi överösta med information om

hur vi skulle ställa upp som förälder och baka och det var allt möjligt kors och tvärs som krävs av klubben.

Föräldrarna upplever också att mer och mer arbete successivt smygs på dem ju äldre barnen blir. Detta upplever föräldrarna som en informationsbrist från föreningens sida. Flera föräldrar uttrycker också att kraven ibland blir större än vad som är rimligt. Ibland så stora att man inte riktigt orkar med.

Man kan ha vissa funderingar om hur mycket man kan kräva av föräldrarna. Ibland går det nästan över styr kan jag tycka. Alltså man tänker att är det här det enda som folk ska ägna sig åt.

Kraven på föräldraengagemang från föreningarna kan också bli ett hinder för barn att få prova olika idrotter.

Om man nu i unga år vill prova så innebär det att varje grej som barnen vill prova kräver fruktansvärda insatser av föräldrarna. Alltså man måste engagera sig halvtid på varje gren höll jag på att säga. Du ska baka, du ska måla klubbhuset, du ska städa backen, du ska sälja bingoletter och du ska, ja det är inte måttligt i vissa grenar. Och det håller ju inte om man har flera barn än två.

...och om delaktighet och möjlighet att påverka

Gemensamt både för badmintonföreningen och fotbollsföreningen är att föräldrarna upplever att deras synpunkter efterfrågas och tas på allvar. Möjlighet att påverka finns på olika sätt. Få tar dock möjligheten att vara med och påverka. Några föräldrar vittnar om att de deltagit vid föräldramöten och policydagar, men att uppslutningen från föräldrahåll varit dålig.

Jag har ju varit med på en policydag. Vi fick ju utskick om att komma och diskutera klubbens framtid och policy. Och dom var ju jätteglada att det kom föräldrar, men det var ju väldigt få.

De flesta föräldrar verkar dock mycket nöjda med den ordning som råder. Därför finns heller ingen större anledning att ta tillvara den möjlighet som föreningarna erbjuder för att vara med och påverka. Föräldrarna är nöjda med det man ser och känner sig trygga i förvisningen om att om man vill framföra något så finns det forum för detta. Några föräldrar, som försökt

påverka den formella vägen, menar dock att det kan vara svårt att få gehör för sina synpunkter. Visserligen har företrädare för föreningen lyssnat, men något påtagligt har inte hänt. Deras upplevelse är att för att kunna påverka måste man vara många.

Det finns också föräldrar som menar att det finns omständigheter som gör att de själva och andra kanske drar sig för att framföra synpunkter på föreningens verksamhet. De tränare som ställer upp inom fotbollen gör det ideellt. Föräldrarna har stort förtroende för tränarna och tycker att de i huvudsak gör ett bra jobb. De offerar mycket av sin fria tid för att barnen ska få idrotta. Under sådana omständigheter kan det vara svårt att föra fram kritik mot tränaren även om man som förälder tycker att det vore berättigat. Sådana omständigheter kan också göra att det blir svårt för föreningen att agera mot mindre lämpliga tränare.

Jag tror att det är förödande med dom här som är så tävlingsinriktade. Det är jättejobbigt för dom klubbar som har dom. Det är nog en väldig diskussion och hett ibland. Jag tror att man låter dom hålla på för att man tycker att det inte finns några andra alternativ, men det finns nog säkert många som är missnöjda med det ledarskapet.

Någon förälder menar också att det kan vara svårt att föra fram kritik mot hur tränaren är eftersom det kan få negativa konsekvenser för barnet. Ytterligare en omständighet som kan göra att synpunkter inte förs fram, är det ständiga behovet, som finns i föreningarna, av att rekrytera nya och flera ledare. Om man i formella sammanhang har synpunkter på föreningens verksamhet är risken stor att man utsätts för ett tryck att ta på sig olika slags ledaruppdrag.

För det är som i alla idrottsföreningar. Det är svårt att få folk att ha åsikter för då är dom rädda att bli indragna i föreningen.

Det allra säkraste för att slippa detta tryck, blir för en del föräldrar att inte delta i föräldramöten och andra av föreningen arrangerade träffar för föräldramedverkan.

Slutsatser - föräldrarna och idrottens verksamhetsidé

Under denna rubrik besvaras studiens frågeställningar.

I vilken utsträckning sammanfaller föräldrars synsätt och värderingar med de som anges i "Idrotten vill"?

De synsätt och värderingar som föräldrarna i denna studie ger uttryck för, överensstämmer i mycket stor utsträckning med dem som anges i idrottens verksamhetsidé, "Idrotten vill". Vid Riksidrottsmötet 2001 konstaterades att ett hinder för att "Idrotten vill" skulle få genomslag var att ledare och föräldrar fokuserade för mycket på yttre faktorer som teknik och resultat. De föräldrar som ingår i denna studie har inte ett sådant fokus.

Föräldrarna vill att träning och tävling, även om barnen tar sitt idrottande på stort allvar, ska präglas av lekfullhet. Man tycker att prestationskrav och tävlingsinriktning bör tonas ner och inte ges för stort utrymme i den dagliga verksamheten. För föräldrarna är det viktigt att träning och tävling sker i en positiv miljö. Antalet träningstillfällen måste hållas på en nivå som gör att det finns tid för skolarbete, tid för andra aktiviteter än idrott, och utrymme för den som vill att kunna prova flera idrotter.

För föräldrarna är det vidare viktigt att tränaren har en social kompetens som gör att han fungerar bra som ledare för och tillsammans med barnen. Tränaren ska ta hänsyn till alla barn och anpassa träningarna så att alla har möjlighet att delta och utvecklas. Även om det också är bra om tränaren kan sin idrott, är det viktigaste att han/hon kan hantera en grupp och se den enskilda individen.

Föräldrarna förväntar sig att barnen ska uppträda på ett kamratligt sätt och att man ska visa hänsyn till andra, både barn och vuxna. Man förväntar sig att barnen ska ha respekt för och lyssna på tränaren. Tränaren har ett särskilt ansvar för att se till att de regler som finns för barnen för att delta i träning och tävling följs. Föräldrarna tycker också att idrotten bör lära ut vikten av "rent spel".

I "Idrotten vill" betonas att det är viktigt att barn görs delaktiga i utformningen av förening-

ens verksamhet. Flera av föräldrarna tycker inte att barnen har de erfarenheter och den mognad som krävs för en sådan delaktighet. Diskussioner om föreningens verksamhet bör istället, om behov finns, föras mellan föräldrarna och företrädare för föreningen. Att bestämma innehållet i träning och tävling anser de flesta föräldrar vara tränarens och föreningens uppgift, och ingenting som barnen behöver göras delaktiga i. När det gäller det egna laget vill dock flera föräldrar att deras barn ska få vara med och utforma vilka regler som ska gälla vid träning och tävling.

För föräldrarna är det inte heller speciellt viktigt att barns tävlande huvudsakligen sker lokalt. Föräldrarna är vana vid att skjutsa till tävlingar och matcher på bortaplan och ser snarast värden med att inte alla aktiviteter sker i hemmiljö. Tävlingar och matcher som kräver ett resande och t.o.m. övernattningsresor ses som delar i barns fostran. Att kunna vara borta hemifrån, att träffa andra, att ta ansvar för sig själv och sin utrustning är delar som enligt föräldrarna är viktiga i barns fostran, och något som de delvis kan lära sig genom sitt idrottande.

När det gäller frågan om hur barns tävlingsresultat ska uppmärksammas går åsikterna ganska mycket isär bland föräldrarna. Ungefär hälften av de intervjuade tycker att vad barnen presterar i form av tävlingsresultat inte ska ges för stor uppmärksamhet. Den andra hälften tycker att det inte spelar någon större roll om barns tävlingsresultat uppmärksammas eller inte.

En ganska stor del av föräldrarna tycker inte det spelar så stor roll om idrottens naturliga säsongskaraktär respekteras (fig 13). Kanske beror det på att undersökningen är gjord i Norrland, och att det här finns en naturlig uppdelning mellan sommar- och vinteridrotter beroende på det klimat som råder.

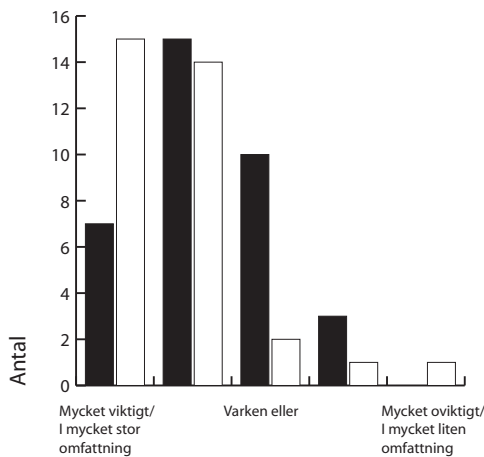


Fig 13. Hur viktigt är det att idrottens naturliga säsongskaraktär respekteras inom barnidrotten (mörk stapel) och i vilken omfattning sker det i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 2)

Upplever/anser föräldrar att barnets/ barnens deltagande i organiserad föreningsidrott präglas av de värderingar/synsätt som anges i "Idrotten vill".

På det hela taget är föräldrarna nöjda med den verksamhet som bedrivs i de föreningar där deras barn är idrottsaktiva. Föreningarnas verksamheter motsvarar dock inte alltid föräldrarnas uppfattningar om god barnidrott. Flera av föräldrarna anser att prestationskrav och tävlingsinriktning blir för viktiga inslag för tidigt i den verksamhet som föreningarna erbjuder barnen. Detta gäller både inom badmintonföreningen och fotbollsföreningen. Föräldrarna tycker att de tävlingar som barnen deltar i många gånger blir för allvarliga och att lekfullheten försvinner. Med detta följer ibland krav och förväntningar på barnen som man som förälder har svårt att acceptera. Några föräldrar menar att det t.o.m. finns en tendens att träningarna blir för tävlingsinriktade.

Vid ifyllandet av frågeformuläret reagerade flera föräldrar spontant på påståendet om att barns träning sker i enkla former och i närområdet. Man menade att träningen visserligen sker i närområdet, men att formerna inte är enkla utan avancerade. Möjligen kan även detta kopplas ihop med prestationskrav och tidig tävlingsinriktning. Flera föräldrar tycker också att antalet träningstillfällen är för många för barn som bara är 10-12 år.

Föräldrarna uppfattar idrottsmiljön som positiv och trygg. I miljön finns dock exempel på beteenden som föräldrarna inte tycker hör hemma inom barnidrotten: tränare som skriker på barnen på ett negativt sätt och är nedvärderande i sina kommentarer till barnen; tränare som inte tackar för match när det egna laget förlorar; föräldrar som inte kan skilja på barnidrott och vuxenidrott, utan som skriker på barnen på ett destruktivt sätt under match; tränare och föräldrar som vägrar att acceptera domarens beslut. I frågeformuläret finns ett påstående om att barn genom att delta i tävling och träning lär sig vikten av rent spel. Flera föräldrar har kommenterat påståendet att detta gäller i barnens träning men inte när de tävlar.

De flesta föräldrar hoppas att deras barn genom att ha idrottat som unga kommer att ha en positiv inställning till att utöva idrott och att motionera som vuxna. Samtidigt menar flera av föräldrarna att det är svårt att veta om barnidrotten är utformad på ett sådant sätt att den stimulerar till ett livslångt intresse för idrott (fig 14). Föräldrarna är kritiska mot att idrotten vanligen kräver allt eller inget när barnen blir äldre. För de barn som tycker att idrott är roligt, men inte vill satsa fullt ut, finns om man vill hålla på med lagidrott inget utrymme. Något som knappast underlättar för att hos barn och unga upprätthålla ett livslångt intresse för att idrotta.

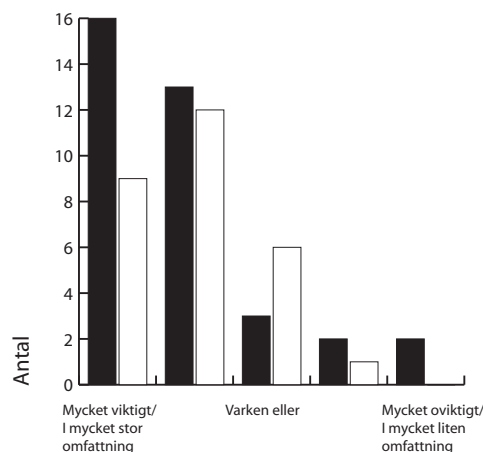


Fig 14. Hur viktigt är det att barnidrott utformas så att barn få ett livslångt intresse för att utöva idrott (mörk stapel) och hur tillgodoses detta i barnens förening (ljus stapel)? (vet ej = 7)

Föräldrarna upplever inte att deras barn görs delaktiga i utformningen av föreningens verksamhet. Barnen kan få vara med och sätta upp regler för träning, men de tillfrågas inte om innehåll och utformning av de aktiviteter som de är delaktiga i. Föräldrar framför ingen kritik mot detta, utan de flesta tycker att barnen är för unga för att göras delaktiga i utformningen av föreningens verksamhet. Alla håller dock inte med. Någon tycker till och med att det är ett kännetecken för den goda idrottsföreningen att barn tillfrågas om vad de vill med sitt idrottande.

Föräldrarnas uppfattning är att samverkan mellan den egna idrottsföreningen och skolan, för att utveckla idrottsundervisningen, sker i ganska liten omfattning (fig 15). Många av föräldrarna tycker dock inte att de har den insyn i skolans arbete som gör att de kan ta ställning till frågan.

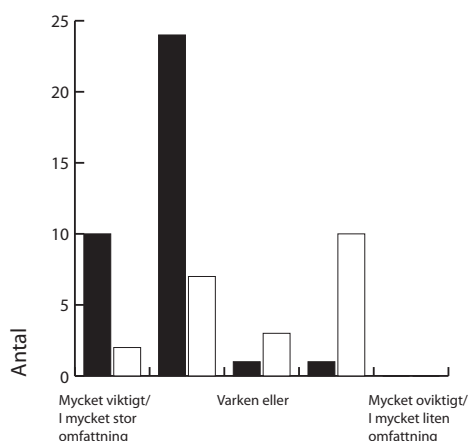


Fig 15. Hur viktigt är det att idrottsrörelsen samverkar med skolan och lärarutbildning (mörk stapel) och i vilken omfattning samverkar barnens förening med skolan (ljus stapel)? (vet ej = 13)

Anser föräldrar att det finns möjlighet att påverka föreningen/ledarna att förändra den verksamhet som erbjuds barn? Anser föräldrarna att det är önskvärt med en förändring i någon riktning? I vilken i sådana fall, och hur stämmer den överens med idrottens verksamhetsidé och riktlinjer för barnidrott?

Gemensamt för badmintonföreningen och fotbollsföreningen är att föräldrarna upplever

att deras synpunkter på verksamheten efterfrågas. Man tycker också att det finns forum bl.a. i form av föräldraträffar där man kan föra fram synpunkter på de aktiviteter som föreningen erbjuder. Eftersom föräldrarna över lag är mycket nöjda med de aktiviteter som deras barn är delaktiga i har man inte heller försökt påverka föreningen för att åstadkomma någon förändring. De föräldrar som deltagit i möten av policykaraktär berättar att uppslutningen från föräldrar över lag är mycket låg.

Ett fåtal föräldrar har tagit upp frågor med företrädare för föreningen, men menar att det är svårt att få gehör om man är ensam. Är det något man verkligen vill förändra måste man vara fler. De flesta föräldrar anser att dialogen med barnens tränare fungerar bra. Finns det saker som man funderar över eller är missnöjd med, så går det bra att prata med tränaren. Denna uppfattning delas dock inte av alla. Även om man har synpunkter vill man inte alltid framföra dem till tränaren. Dels för att han/hon arbetar ideellt, dels för att det finns en rädsla för att kritik kan gå ut över det egna barnet.

Många föräldrar önskar att prestationskraven och tävlingsinriktningen inte ska vara så framträdande i de aktiviteter som deras barn deltar i. Några försök att förändra detta, enskilt eller kollektivt rapporteras dock inte av föräldrarna.

Har det skett någon förändring av den verksamhet som barnen deltar i och hur har den i sådana fall sett ut? Om det har skett en förändring har föräldrars engagemang på något sätt bidragit till denna?

Ett par föräldrar berättar om att de varit med och påverkat aktiviteterna i den träningsgrupp där deras barn ingår. Det handlar då om att man uppmärksammat tränaren på saker som fungerat mindre bra vid någon enskild träning. Upplevelsen är att tränaren lyssnat, tagit till sig synpunkterna och ändrat på det som föräldern upplevt som mindre bra. Några förändringar av mera genomgripande karaktär för verksamheten har föräldrarna inte varit delaktiga i. De tycker inte heller att några större förändringar skett under den tid de varit i kontakt med barnidrotten. Eftersom de allra flesta är nöjda med verksamheten har det inte heller funnits något behov av att vara med och påverka.

Reflektioner – några bidrag till diskussionen om den goda barnidrotten

Avslutningsvis några reflexioner grundade i föräldraintervjuerna och i föräldrarnas svar på de båda frågeformulären. Min förhoppning är att de kan bidra till diskussionen om vad god barnidrott är och hur den kan utformas.

Det finns mer att göra

Föräldrarnas uppfattningar om god barnidrott stämmer i mycket hög grad med de värderingar som finns uttryckta i idrottens verksamhetsidé. Föräldrarna och Riksidrottsförbundet delar således värderingar om hur den goda barnidrotten bör utformas och vad den bör innehålla.

Denna studie visar att föräldrarna över lag är nöjda med verksamheten i barnets förening. Sett ur ett föräldraperspektiv är de idrottsaktiviteter som barnen deltar i huvudsakligen positiva. Föräldrarna menar att barnen både får ut någonting positivt av sitt idrottande här och nu, och att det gör att de mår bättre i vardagen. Barns idrottande bidrar också till en ökad trygghet för barnen eftersom det medför att sociala nätverk byggs upp mellan barnen, mellan barn och andra vuxna, och mellan föräldrarna. Samtidigt förbereder idrotten barnen för vuxenlivet.

Men resultaten visar också att föreningarna inte lyckats med att utforma verksamheten så att den till fullo motsvarar föräldrarnas uppfattningar om god barnidrott. Detta blir tydligt när man jämför föräldrarnas svar på hur det ser ut i barnets förening med vad föräldrar ser som viktigt för barns idrottande. I sammanhanget vill jag dessutom påminna om att bortfallet i undersökningen kan innebära att den bild som framträder är mer positiv till den verksamhet som barnen är delaktiga i än vad som varit fallet om de först utvalda föräldrarna ingått i undersökningen. Om föräldrarnas uppfattningar om vad som är god barnidrott är viktiga finns således en hel del kvar att göra för föreningarna.

Myten om att alla vill tävla

Flera föräldrar menar att barnidrotten är för tävlingsinriktad. Flera föräldrar berättar också om att deras barn inte spelar badminton eller fotboll för att få tävla, utan för att få lära sig att utöva idrotten.

Är verkligen det roligaste för alla barn att få tävla och spela match? Om man lyssnar på föräldrarna verkar det inte vara så. En del barn vill ogärna tävla. De ser andra värden med att idrotta. Att få träffa kompisar men framför allt att få lära sig saker verkar vara det som lockar. Föräldrar berättar också om barn som slutat med någon idrott antingen för att den blivit för träningsintensiv, eller för prestations- och tävlingsinriktad.⁶ En berättigad fråga är om föreningsidrotten idag har utrymme för barn och unga som inte i första hand är prestations- och tävlingsinriktade?⁷ Idrott är ju som vi alla vet tävling! Alla barn vill tävla och spela match! Är då barn med en annan inställning överhuvudtaget intressanta för idrottsrörelsen?⁸

Bidrar barnidrotten till att upprätthålla könsstereotyper?

Flera av föräldrarna har beskrivit att det finns skillnader mellan hur flickor och pojkar är i träning och tävling. Flickorna är försiktigare, bryr sig mera om varandra och är mindre själviska. Pojkarna är mera rakt på sak, mer individualistiska, bryr sig mindre om vad andra tycker och tar för sig mer. Samtidigt menar flera av föräldrarna att det är större skillnader mellan enskilda individer än vad det är mellan flickor och pojkar.

Enligt föräldrarna bemöter dock tränarna många gånger flick- och pojklagen på ett sätt som överensstämmer med föreställningen om olikheter mellan könen. På så sätt förstärker tränarna skillnaderna mellan flickor och

⁶ Jfr. Karin Redelius (2002) som i sin avhandling visar en stor andel av ledare inom barnidrotten anser att "många barn far illa av att tävla och konkurrera".

⁷ Jfr. Tomas Peterssons (1996,2002) diskussion om idrottsrörelsens svårigheter att förena en demokratisk fostran (föreningsfostran) och en tävlingsfostran.

⁸ Jfr. Tomas Peterssons (2004) som menar att selektionsprocessen inom svensk idrott strider mot idrottens och samhällets målsättning att så många som möjligt skall vara med så länge som möjligt, och att var och en skall utvecklas efter sina egna förutsättningar. (s.9)

pojkar. Det gör också att flickor och pojkar inte ges lika möjligheter att utvecklas inom sin idrott. Framför allt är det föräldrar till fotbollsspelande flickor som tycker att träningen kunde vara "tuffare" och att flickorna mycket väl kan klara av en träning med högre intensitet.

Föräldrarna är för ett mixat ledarskap och ser fördelar med att det finns både en manlig och en kvinnlig tränare för varje flick- och pojklag. De menar att det är viktigt med både kvinnliga och manliga förebilder i alla sociala sammanhang, och då inte minst inom idrotten. När föräldrarna ger exempel på hur mammor och pappor engagerar sig i fotbollslagen, och hur ett mixat ledarskap kan se ut, är det en mycket traditionell könsordning som beskrivs. I pojklagen är det papporna som är tränare medan mammorna är supportrar eller hjälper till med att ordna fika.

I flicklagen är också det vanliga att papporna är tränare, men här finns också flera mammor. När det mixade ledarskapet beskrivs får vi veta att den manliga tränaren och den kvinnliga kompletterar varandra mycket bra. Den manliga står för det "tuffa" genom att ställa krav och genom att kritisera spelarna när de gör en dålig match. Den kvinnliga är den som bryr sig om och tar hand om flickorna när det känns jobbigt.

Kanske är det som vissa forskare hävdar att en av idrottens viktigaste funktioner är att "göra kön".⁹

Föräldraengagemang - ett hinder för barns idrottande?

En reflektion, som jag gjort efter att ha tagit del av föräldrarnas berättelser och uppfattningar, är vad de krav på föräldraengagemang, som framför allt finns inom fotbollen, betyder. Redan vid det första föräldramötet får föräldrarna veta att en förutsättning för att deras barn ska få spela fotboll i föreningen är att någon av dem ställer upp som tränare. Tidigt kommer också krav på att föräldrar på olika sätt ska hjälpa till för att finansiera barnens idrottande i föreningen. För att detta ska fungera måste föräldragrupper bildas och ansvar fördelas mellan barnens föräldrar. Detta för med sig att många föräldrar blir delaktiga i barnets aktiviteter, och att man

lära känna både andra barn och deras föräldrar.

I sig är detta naturligtvis något positivt. Många av föräldrarna i denna studie tycker dock att förväntningarna på att de ska ställa upp ibland blir orimligt höga. Man kan också spåra att kraven på engagemang kan leda till konflikter inom föräldragruppen. Om någon förälder inte vill eller kan ställa upp blir det mera arbete för de andra. Även om det finns en förståelse för att alla inte har samma möjligheter att hjälpa till kan det skapa en irritation bland föräldrarna, en irritation som i sämsta fall även kan drabba barnen. I sig kan naturligtvis också de upplevda förväntningarna och kraven på engagemang, göra att föräldrarna blir tveksamma till att stötta barnen i deras fotbollsspel. Uppoffringarna kan bli för stora.

När föräldrarna till de barn som spelar fotboll beskriver det arbete som ska göras, och vilka förväntningar som finns på att alla ska hjälpa till, förstår man att det blir viktigt att föräldrarna kan samarbeta. För den enskilda föräldern handlar det om att passa in i föräldralaget. Här menar jag att kravet på föräldramedverkan istället för någonting positivt kan bli ett hinder för barn som vill spela fotboll. Vad betyder det för barnet om föräldrarna inte platsar i föräldralaget? Får ett barn till en förälder som inte platsar samma stöd för att utvecklas som fotbollsspelare som barn till föräldrar som är med i föräldralaget? Vilka föräldrar är det som inte passar in? Vad betyder t.ex. föräldrarnas egna idrottserfarenheter? Betyder språk och kulturell bakgrund någonting i sammanhanget?

Det ideella ledarskapet - ett hinder för föräldrapåverkan?

Föräldrarnas berättelser har fått mig att fundera över om det ideella ledarskapet i sig kan utgöra ett hinder för föräldrapåverkan. Förväntningarna på tränarna från föräldrarna är stora. Samtidigt vet föräldrarna om att den som ställer upp som barn- och ungdomsledare får satsa en stor del av sin fria tid. Föräldrarna kan sägas stå i ett slags tacksamhetsskuld till de ungdomar och vuxna som ställer upp som tränare för deras barn. Alternativet hade nämligen varit att de själva fått ställa upp, eller att

⁹ Se Dworkin and Messner, 2002. Jfr även Fagrell 2000; Larsson 2001 och Fundberg, 2003

de egna barnen inte fått möjlighet att utöva den idrott de är intresserade av.

Mot bakgrund av detta kan man förstå att föräldrar är försiktiga med att ha synpunkter på den verksamhet som bedrivs i föreningen. Speciellt om synpunkterna på något sätt kan uppfattas som kritik mot den träning och den verksamhet som tränarna är ansvariga för.

Fortsatta studier

Syftet med förevarande studie har varit att bidra med kunskap om hur föräldrar ser på barns idrott och på vad god barnidrott är och bör vara. Att föräldrarna i stort är nöjda med de idrottsaktiviteter som deras barn deltar i är inte förvånande. Så gott som alla har en mycket positiv inställning till idrott och flertalet har

egna positiva upplevelser av att utöva idrott både som barn, ungdom och vuxen. Ett intressant komplement till denna studie vore därför att intervjua föräldrar till barn som slutat idrotta och föräldrar till barn som inte idrottar. Vilka uppfattningar har dessa om vad den goda barnidrotten är och vad den borde vara? Varför är deras barn inte idrottsaktiva? Ett annat viktigt komplement vore en riktad studie mot föräldrar med annan etnisk bakgrund än svensk. Hur uppfattar dessa föräldrar barnidrotten? Vilka erfarenheter har föräldrarna gjort? Finns det några speciella hinder för barn från andra kulturer att börja och att fortsätta idrotta i föreningsregi? Finns det något man vill ändra på och i sådana fall vad?

Referenser

- Alfermann, D., Wurth, S. & Lee, M. (2001). *Parental involvement in youth sport from athletes and parents perspectives*. Faculty of Sport Science, University of Leipzig.
- Augustsson, C., Patriksson, P. (1997) 'Barns upplevelser av föräldrapress'. *SVEBIS:s Årsbok 1997*.
- Augustsson, C. (1997) *Barnidrott på gott och ont: en studie av idrottande barns upplevelser av föräldrapress*. Göteborg: Institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet, Idrottspedagogiska rapporter, 51. D-uppsats.
- Carlsson, R. (1991) *Vägen till landslaget*. Stockholm: Avdelningen för idrottspedagogisk forskning, Institutionen för pedagogik och Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, Akad. Avh.
- Carlsson, R. (1995) *Från simlek till final*. Stockholm: Idrottshögskolan.
- Coakley, J. (2003) *Sports in Society. Issues & Controversies*. McGraw Hill.
- De Knop, P., Van Driessche, H. & Wylleman, P. (1993) 'The Role of Parents in their Children's Sports Education', in W. Duquet, P. De Knop & L. Bollaert (eds) *Youth Sport. A Social Approach*, pp 90-98. VUBPRESS Brussel.
- Dworkin, S. L. and Messner, M. A. (2002) 'Just Do ... What? Sport, Bodies, Gender', in S. Scraton and A. Flintoff (eds) *Gender and Sport: A Reader*, pp 17-29. London and New York: Routledge.
- Ely, M., m.fl. (1995) *Kvalitativ forskningsmetodik i praktiken - cirklar inom cirklar*. Lund: Studentlitteratur
- Fagrell B. (2000) *De små konstruktörerna. Flickor och pojkar om kvinnligt och manligt i relation till kropp, idrott, familj och arbete*. Stockholm: HLS Förlag. Studies in Educational Sciences 30, Akad. Avh.
- Fundberg J. (2003) *Kom igen gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter*. Stockholm: Carlsons Bokförlag, Akad. Avh.
- Greendorfer, S.L. (1992). 'Sport socialization', in Horn, S.T. (ed). *Advances in sport psychology*. Champaign: Human Kinetics
- Karp, S. (2000) *Barn, föräldrar och idrott. En intervjustudie om fostran inom fotboll och golf*. Umeå: Akademiska avhandlingar vid Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, Nr 53, Akad. Avh.
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson H. (2001) *Iscensättningen av kön i idrott. En nutidshistoria om idrottsmannen och idrottskvinnan*. Stockholm: HLS Förlag Studies in Educational Sciences 43, Akad. Avh.
- Patriksson, G. (1979) *Socialisation och involvering i idrott*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis, 31, Göteborgs universitet, Akad. Avh.
- Patriksson, G. (1987) *Idrottens Barn. Idrottsvanor - stress - "utslagning"*. Stockholm: Friskvårdscentrum.
- Petersson, T. (1996) 'Idrotten och välfärdsstaten'. Zenit Nr 1327133, (1996): 65-67
- Petersson, T. (2002) 'En allt allvarigare lek. Om idrottsrörelsens partiella kommersialisering 1967-2002'. I *Ett idrottssekel*. Riksidrottsförbundet 1903-2003. Lindroth, J., Norberg, J. R. (red). Informationsförlaget och Riksidrottsförbundet.
- Peterson, T. (2004) *Selektions- och rangordningslogiker inom svensk ungdomsfotboll* <http://www.idrottsforum.org/articles/peterson/peterson.html> 040831

Redelius, K. (2002) *Ledarna och barnidrotten. Idrottsledarnas syn på idrott, barn och fostran*. Stockholm: HLS Förlag Studies in Educational Sciences 55, Akad. Avh.

Riksidrottsförbundet (1996) *Idrotten vill. Verksamhetsidé och riktlinjer för idrottsrörelsen in i 2000-talet*.

Riksidrottsmötet (2001) *Rapport 10.1a Åtgärder mot barnifieringen i svensk idrott*.

Stroot, A. S. (2002) 'Socialisation and participation in sport', in *The Sociology of Sport and Physical Education*. Laker, A. (ed). London: RoutledgeFalmer.

Stewart, C. C. (1994) 'Parents and Coaches: Expectations, Attitudes and communication'. *Physical Educator*, Fall 94, Vol. 51, Issue 3.

BILAGA 1

Kön: () Kvinna () Man

() Badminton

() Fotboll

Ålder: _____

Vilken utbildning har du?

() Grundskola () Gymnasium

() Folkhögskola () Högskole-/universitetsexamen

() Annat, nämligen _____

Ditt yrke/sysselsättning: _____

Makes/makas/sambos yrke/sysselsättning: _____

Hushållets sammanlagda bruttoinkomst (det vill säga före skatt)?

() Mindre än 120.000 () 120.000 - 200.000 () 200.000 - 400.000 () 400.000 - 600.000

() 600.000 - 800.000 () Över 800.000

Nedan följer ett antal påståenden om barnidrott. Ange hur viktigt du tycker att respektive påstående är för dig som förälder.

1. Barnidrotten ska vara lekfull

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
32	2	0	0	0

2. I barnidrotten ska hänsyn tas till barns olika utvecklingstakt

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
30	6	0	0	0

3. Idrott för barn ska bygga på flickors och pojkars egna behov och förutsättningar att utöva idrott

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
26	10	0	0	0

4. Barnidrott ska utformas så att den stimulerar till ett livslångt intresse för att utöva idrott

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
16	13	3	2	2

5. Barns tränande ska ske i enkla former och i närområdet

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
5	26	3	2	0

6. Barns tävlande ska huvudsakligen ske lokalt

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
3	15	13	4	1

7. Barns tävlingsresultat ska ges liten uppmärksamhet

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
9	10	11	6	0

8. Barn ska göras delaktiga i utformningen av föreningens verksamhet

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
4	13	12	7	0

9. Idrottsföreningen ska erbjuda barnen en kamratlig och trygg social miljö

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
35	1	0	0	0

10. Idrott för barn ska ledas av ledare med grundläggande kunskap om barns fysiska, psykiska och sociala utveckling.

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
15	19	1	1	0

11. Barnidrott ska utformas så att barnen lär sig att ta ansvar för sig själva och andra.

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
28	6	1	1	0

12. Barnidrott ska utformas så att barnen lär sig att ta hänsyn till sina kamrater

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
33	3	0	0	0

13. Barnidrott ska utformas så att barnen lär sig att ta hänsyn till ledare

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
27	8	1	0	0

14. Barnidrott ska utformas så att barnen lär sig vikten av rent spel

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
32	4	0	0	0

15. Barn mår bra av att utöva flera olika idrotter

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
11	19	5	0	0

16. Barn ska ha rätt att utöva idrott i olika föreningar

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
15	19	1	0	1

17. Idrottens naturliga säsongskarakteristik ska respekteras inom barnidrotten

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
7	15	10	3	0

18. Idrottsrörelsen ska samverka med skolan och lärarutbildning för att få en varierad och intresseväckande idrottsutbildning i skolan

Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt
10	24	1	1	0

Ange i vilken omfattning du anser att följande uppfylls i den idrottsförening där ditt barn är aktiv.

1. Den träning mitt barn deltar i präglas av lekfullhet

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
8	23	2	2	0	1

2. De tävlingar som mitt barn deltar i präglas av lekfullhet

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
2	18	8	3	2	2

3. I de aktiviteter som föreningen erbjuder tas hänsyn till barns olika utvecklingstakt

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
10	17	1	4	0	4

4. De aktiviteter som pojkar och flickor möter i träning och tävling utgår ifrån barnens egna behov och förutsättningar för att utöva idrott

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
4	20	5	3	1	2

5. De idrottsaktiviteter som mitt barn deltar i stimulerar till ett livslångt intresse för att utöva idrott

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
9	12	6	1	0	7

6. Den träning som mitt barn deltar i sker i enkla former och i närområdet

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
15	17	2	0	1	0

7. De tävlingar som mitt barn deltar i arrangeras huvudsakligen lokalt

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
10	24	0	0	0	2

8. De tävlingsresultat som mitt barn uppnår ges liten uppmärksamhet

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
1	15	10	6	2	2

9. I mitt barns idrott görs barnen delaktiga i utformningen av föreningens verksamhet

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
0	9	9	5	7	6

10. Mitt barns idrottsförening erbjuder en kamratlig och trygg social miljö

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
14	18	2	1	0	1

11. Mitt barn deltar i föreningsaktiviteter ledda av ledare med grundläggande kunskaper om barns fysiska, psykiska och sociala utveckling

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
10	15	2	0	2	7

12. De föreningsaktiviteter som mitt barn deltar i bidrar till att han/hon lär sig att ta ansvar för sig själv och andra

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
12	20	1	2	0	1

13. De föreningsaktiviteter som mitt barn deltar i bidrar till att han/hon lär sig att ta hänsyn till kamrater

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
16	14	2	3	0	0

14. De föreningsaktiviteter som mitt barn deltar i bidrar till att han/hon lär sig att ta hänsyn till ledare

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
9	24	0	2	0	0

15. Genom att delta i tävling och träning lär sig mitt barn vikten av rent spel

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
16	16	1	0	1	1

16. Genom föreningen ges mitt barn möjlighet att utöva olika idrotter

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
7	15	3	4	4	2

17. Om mitt barn skulle vilja är det möjligt för honom/henne att utöva idrott i flera olika föreningar

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
17	12	0	1	2	3

18. I mitt barns idrott/förening respekteras idrottens naturliga säsongskaraktär

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
15	14	2	1	1	2

19. Mitt barns förening samverkar med skolan för att få en varierad och intresseväckande idrottsutbildning i skolan

I mkt stor omf	I ganska stor omf	Varken eller	I ganska liten omf	I mkt liten omf	Vet ej
2	7	3	10	0	13



RIKSIDROTTSFÖRBUNDET

Idrottens Hus, 114 73 Stockholm • Tel: 08-699 60 00 • Fax: 08-699 62 00
E-post: riksidrottsforbundet@rf.se • Hemsida: www.rf.se